

תכתב זאת לדור אחרון

ציור נאמן ממצב ספרותנו בארץ החדשה

ויחס עמדהספר אליה

מאת

ש. ב. שווארצבערג

עורך ומריל "גה המערבי".

נוי ארק

שנת - תרנ"ח - לפ"ק

ברוס א. ת. ראזענבערג, 52 קאנאל סטריט.

KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA

B. 956.

תכתב זאת לדור אחרון

ציור נאמן ממצב ספרותנו בארץ החדשה
ויחס עסיהספר אליה

מאת

ש. ב. שווארצברג

עורך ומו"ל "נר המערבי".

נוי ארק

שנת - תרנ"ח - לפ"ק

בדפוס א. ח. ראזענבערג, 52 קאנאל סטריט.

לכבוד

האדם היקר והמצויין; בעל נפש זכה ועדינה
מעוז ומחסה להעמלים בספרות ישראל,

הר"ר ח"ד בירקהאזן

ישמרהו צורו.

אליך אדם יקר האוהב עמו, ספרותו והדבק ברוחו ובכל היקר וקדוש לו, אליך אדם מצויין מרבבות אהיו פה בשקועים עד הצואר ביון תענוגי החושים והטבועים בגלי תאות בשרים, אליך אדם ישר וכשר אשר אין מחבר וסופר ועורך מכתב עתי בשפתנו העלובה בארצות חברית שלא נהנה ממך הנאה גשמית ורוחנית, עת אשר עשירינו אבירו לב אשר בשלהם כל הרעש והשנאה על כנסת ישראל כלה, מלבד עמדם מנגד לתמוך כל דבר שהיא תפארת לכל עם כשפה וספרות עוד יביטו בגאווה, וגדל לב, בחרפה ובוז על אלה העלובים המקריבים בעדן נפשם.

אליך אישי היקר הנני מקדיש מחפתי הדלה הכתובה בדם לבי ונמוח עצמותי למראה מפלתנו הרוחנית ואכזריות לב בני עמנו בארצות האלה לכל אלה האובדים העובדים על הרי ישראל, וכנים וילדו אם יקראו דברי ונפשם תרגז תחתם על החמס והשוד עול ועולה שגעשה בדורנו לאלה אשר בכל לבם ונפשם חפצו להקריב כחותיהם קעד כבוד עמם, ותנחמו דראות כי עוד לא פסו גם בעת נוראה וחשכה כזאת, אמונים מכני עירנו, עיר היונה. ושמן הסהור יהיה לתחלה ולכרכב בפי דור נולד.

המחבר.

תכתב זאת לרור אחרון.

תכתב זאת לרור אחרון בנים יולדו, אם יקראו עוד עברית, (אשר הדבר הזה מוטל בספק גדול), כי היתה עיר גדולה שהכילה בקרבה עדה אדירה בישראל שכמעט לא נמצא בדברי הימים שהיתה עיר מרובה אוכלוסי ישראל כהעיר הזאת; בה רבנים למאות, רבנים-רבנים, המחזיקים בנושנות, רבנים-דוקטורים, מקדשי האותיות, רבנים-דוקטורים קנאי החדשות, מלומדים העוסקים בכל מקצועות החכמות, מורים היושבים בקתדראות, סופרים הכותבים בשפות שונות עשירים בעלי אלפי אלפים, עשירים גדולים, עשירים בינונים, עשירים קטנים לאין מספר, אנשי קודש החותכים ערלות ושוחטי גסות, דקות ועופות, מסדרי קדושין ונטין לאין מספר, שאין להם להתאונן שלא שמן חלקם, מורים בבתי ספר ממיינים שונים, מלמדי תינוקות בחדרי אימה כמנהג פוכין ליטא ורייסין, בעלי שם היושבים בסוד אהלי שם, אוהבי שערי ציון, חובבי ציון סתם וחובבי ציון בני ב"מ, חובבי ציון על טהרת הדת וחובבי ציון על פי רוח הלאומית, בני ציון, בנות ציון, ציונים, ציוניות, דרשנים, מוכיחים ומגידים ממיינים שונים, מטיפים דתיים, מטיפים לאומיים, מטיפים חרדים ומטיפים הפשים, מטיפים לרוח העת, מטיפים לרוח שומעיהם ומטיפים לרוחות המנשבות, חברות, אגודות, קבוצים יעדים לאלפים הנושאים עליהם שמות שונים ומטרות שונות, עם ראשים, מנהיגים, מנהלים, פקידים, אמרכלים, סוכנים גזברים, גבאים ופרנסים, שליחים ומעוררים, שכמעט כלם באו לגור פה מרחוק מארץ גלותם ושפלותם, שסבלו בה עבדות, עוות הדין, גזל משפט, חרפה וכלימה על דתם, מכות והריגות על תורתם, רעב עני, מלחמת קיום נוראה, ישיבה צרה במקומות צרים ורזים, שאין בכחן לתת ליושביהם אף לחם צר—בקצרה, כל מה שהפה יכול להגיד וכל מה שבעל דמיון וחולם חלומות וחזה חזיונות יוכל לחכום וכחזות בדמיונו, חלומו וחזיונו, סבלו המרודים והעשוקים האלה בסבלנות נוראה, והצער והיסורים שסבלו שם חנם על דתם ועל תורתם ועל דבקותם בעמם כאין וכאפס נחשבו בעיניהם מול הידיעה הפנימית, כי האמת נר לרגלם ובערה הם מוכנים ומזומנים להקריב חייהם וחיי נשותיהם ובניהם וכל טוב העולם הזה; כי כך הטבעה בטבעו של איש היוודע יתרונו בתור איש בעל נפש רוח ונשמה כי לא על הלחם הגשמי

לברו יחיה איש, ואם צרכיו החמריים הנחוצים לקיומו נתמלאו, ותאוות גופן
שקא יתנו דמי כו השיגו מאווין, עוד לא השיג את אשר נחוץ לקיומו הרוחני
ולמטרתו ותעודתו הרוממה, שעליו ללחום בעדן בלי הרף ובלי הפסק מיום בואו
באנשים עד יזובו לעפרו, וברבר הזה (ללחום בנכורה נפלאה עד כלות הנפש
ולהשליך מנגד כל טוב התבל ומשמני הארץ ולהענות ולהרג ולהשתט במנוחה
ולקפוץ באש ובמים ולקבל באהבה כל יסורי שאול ואבדון להשאר אנשירוח
השואפים למטרה רוחנית ולתעודה גבוהה הנותנת כבוד אמתי לבעליהם) הצטיינו
בני עמנו מדור דור לתמהון לב כל אוהביהם ושונאיהם בין העמים העתיקים
והחדשים, ולהשתוממות נפש החוקרים בחכמת נפש האדם ובחכמת תכונת רוח
העמים, שלא מצאו ברוב ידיעותיהם ורוב עמלם ידיהם ורגליהם לפתור את
החידה העמוקה והנוראה הזאת, שיש בכחה לבד להביא חכמה בלב איש, כי יש
דבר למעלה מן הטבע ושלא שזפתו עין איש. ואיך ישתומם לב כל איש למראה
התהפוכות והשערוריות, הנבלות והתועבות, השפלות והאכזריות, העזות והעריצות
הנאווה והשחצנית, הפריצות והתאוות, הקנאה והשנאה, השקר והזדון, שחוק לכל
ישר ושאט נפש לכל מדה נכונה, רמיסה ברגל נאווה כל חלש, והרחקת כל זיק
רגש אהבה וחנינה לאדם באשר הוא אדם ולאחיו היהודי בתור בן-עמו ומולדתו
ובתור אח לצרה ולשנאת העמים הקמים עלינו לכלותנו בכל יום ויום, אהבת
המתרות בלי גבול וקצב ושנאה איומה לכל דבר העומד למעלה מן החמר הגם
ומן הנאת החושים, חבה יתירה ופנים שוחקות לכל תקיף ועריץ אשר במזמותיו
הרעות ובנכליו הנוראים הגיע למדרגה רמה בהחברה, ובירוי החזקות המלוכלכות
ברם יגזור על ימין ועל שמאל, וברגליו רגלי רשע ידרוך וירמוס ככפיר על כל
נדכה וקִישָה יום, ושנאה איומה וביטול היש והסתכלות כעל שאינו מן הישוב על
איש שלבו מלא אהבה וחנינה, רחמים וחמלה על עמו האומלל ואשר הנהו נכון
להקריב בעדו כחו ואונו ולתת כפר נפשו בעד טובתו ואשרו—הנראים בהעיר
הגדולה הזאת בין אחינו בני עמנו, עם אלהי אברהם, שהתענו תחת יד נוגשיהם
שם מעבר לים ושסבלו רעב עני חרב שנאת-הדת וכל מיני תקלה צרה ופרעניות
ופה בארץ החפש והדרור אשר תשא ותסבול באהבה וכבוד את כל בניה בלי
הבהל דת וכאם רחמניה אשר כל בניה הם אהובים וחביבים לה במדה אחת
תכלכל ותשביע מטובה לכל—פה בארץ החפש והרחבה אשר אין ארץ בתבל
כי נודדים רעבים עלו בזמן קצר ומדרגה רמה ונשאה בהון בחיי החברה ובעניני
מדינה כבארץ הזאת, פה בארץ החפש הזאת ישלמו בני עם סגולה בתור הכרת-
תודה לההשגחה הרוטמה שהפליאה חסרה עמהם בזה על כי הפשיטו מעליהם
כל מדה הגונה וכל המעלות התרומיות שהצטיינו בהן בני אברהם מדור דור,

ברגליהם ירמסו הדגלים שבהם התפארונו ותחת רחמים בושח וגמילות חסדים לקחו מקומם אכזריות פריצות ועריצות.

אין בחפצנו לדבר פה על כל הנבלות והתועבות, הטהפוכות והשערוריות השוררות במחנה גוי קדוש, כי הדבר הנה הוא עבודה גדולה כבדה וארוכה שלא יספיקו אלפי גליונות ומגילות ארוכות, ועוד תבא העת אשר נדבר על כל פרט ופרט ביהוד באותות ומופתים חותכים, במספרים וחשבונות מדויקים, שיסתימו פיות החפצים להאפיל את אור האמת, שיש בכחה לשומם לסחי ומאוס ללעג ולקלס כי זאת הוא אדיר חפצנו וראש מגמתנו הקדושה להאיר על הדברים והמעשים שיעשו במחשך ולעורר על הנגשים בנגוי לעין השמש ואין איש שם לב להם להביאם במשפט להוקיעם לעיני השמש. אותם ואת מניעי המעשים הנוראים ומסבביהם מהפחד והיראה. עתה נדבר על פרט אחד ובדרך העברה נגיע בעוד איזה פרטים, בדברים אחדים מדורים וקצרים כפי אשר תרשה לנו העת ואשר לפי ידיעתנו עוד לא דברו אודותם עד עתה העורכים כתבי-עת בשפת עבר בארצות הברית אם מפני חמת הקהל או מפני הבושה, והפרט האחד הזה לבד יש בכחו לתת ציור נאמן ומושג נכון מהמצב המוסרי ומהמעמד הרוחני של אחינו פה, איך בשנו מכל עם, איך ירדנו פלאים ואיך נהפכנו מעם הספר לעם החמר, לעם שכמעט מת בקרבו כל רגש כבוד ואהבה לכל דבר העומד למעלה מן הנאת החושים ותענוגי בשרים, והדבר הזה תמעורר שחוק וצחוק מצד אחד ובכיה ותאניה על מפלאת הרוחנית מצד השני הוא העורך עם החותמים.

נאשר נגשנו אל המלאכה לערוך ולהוציא מכתב-עתי-חדשי לספרות ישראל ולחכמתו ידענו כי מלאכה כבדה ועבודה קשה לקחנו על עצמנו, מלאכה שאינה מאבלת את בעליה מעדנים ועבודה שיש בכחה להשביע את עובדיה תמרורים להחליש כחותיו ולהטרידו מן העולם. לא פה באמריקא לבד עומדת ספרותנו בשפל המצב אשר אין בספרות אחרת דוגמתה, אך גם ברוסיא ששם רוב מנין ורוב בנין של אחינו ומרכז היהדות ורוב קוראי עברית וסופריה גם שם מצב ספרותנו מעציב מאד. ההוצאה מרובה על ההכנסה ורוב ספרי ספרותנו החדשה הנדפסים שם מונחים בקרן זווית וכאבן שאין לה הופכין, אל תשפטו מהטודעות הגדולות המחצרות בחצוצרות בבשורות להקהל בלשון למודים על דבר ספרים חדשים שיודפסו שם כמעט בכל יום, כי קוראי עברית ומחזיקים במעוזה יתרבו מיום ליום—כאז בן עתה קהל הקוראים שם הם העניים שבעם, המורים, המלמדים והסופרים, והקהל הגדול, הקהל הקדוש אין לו חלק בספרות ואין לו נחלה בהשפה, והעשירים מביטים מנבזה בשאט נפש ובבוז על

כל אלה האובדים העובדים על הרי ישראל אין שעחם ודעתם של רוב אדירינו פנויות לענינים קלי ערך כספרות, שפה, תחית הלאום; רוחם, נשמתם ירדו דומה. להם נחוץ בתי משחק ובתי הוללות, משהקות מחוללות שובבות, פלגשים, סוכנות ועלמות אין מספר. אך כל התנועה הגדולה בספרותנו שם שיציצו ספרים, חוברות ומאספים במדה נפרזה יותר מאז, היא תולדות ההתחרות המונחת בטבע עמנו. כותב המורים עסק ברוסיא בעיר, ווארשא מרכז הדפסת ספרים עברים והספרות החדשה, בעסק הוצאות ספרים ולפניו נגלו כספר כל המעשים והפעולות הנעשים בעסק הזה וידוע הוא כי רוב המחברים כאז כן עתה הם עניים מדוכאים ועבודת רוחם לא תביא להם לא כבוד ולא לחם, ואם טבע קיבתו של המחבר כטב כל הקיבות בעלת דין קשה אשר בלי רחמים תובעת את שלה, אז הוא מוכרח להשפיל נפשו ולחזור על הפתחים כנהוג בין גוברין יהודאין מאז מעולם. גם מצב רוב המוציאים לאור שם ברע הוא ורובם אברו כספם, אך מפני הבושה או מפני היראה פן יבנו אחרים מחורבותיהם לא שמו קץ לעסקיהם המשיבים לענה ורוש. רוב ספרי „אחיאסף“ „תושיה“ ועוד, למרות קולות השופרות המריעין ותוקעין ומריעין בכל כחבי העתים העברים בשפות שונות ולמרות ההלל הגדול שנומרו עליהם המבקרים אשר לפנייהם חנף לא יבוא תחת השם „רצנויון“ על טיבם וטובם של הספרים האלה וגדולת כותביהם—יאכלם עש. די להראות באצבע על ספרי „אגרות יל“ג“, המשורר היחיד בדורנו הנערץ והנקדש בסוד כל משכילינו ואשר כל מלה ומלה שפלטה קוקמוסו יבלעו כבכורה בטרם קיץ, שחברת אחיאסף אברה על ידם איזה אלפים רו“כ. אם תראו פה ושם כי איזה סוחר ספרים עשה עשר במסחרו תדעו כי סימן דלות הוא לספרותנו, כאסוף בצים עזובות אסף וקבץ הסוחר הזה ספרים ממינים שונים שמחבריהם ומוציאייהם לאור הוכרחו מתוך דלות למכרם בלא מחיר. בכל זאת מאהבתנו העצומה לספרותנו ומחפצנו העז לראות בבנינה אשר כל קרבן לא יקר בעינינו לתת כפרה ובבטחוננו ברצוננו האמיץ ובשקידתנו הנמרצה ובידיעתנו את אשר ידוע לכל כי בעשרים שנה האחרונות נדרו ובאו הנה רבים מהמשכילים בעם קוראי עברית חובבי עמם וספרותם במספר הגון, אשר בארצם קימו את התורה מעני ופה עשו רבים מהם עשר ויתענגו עק כל טוב וגם אין ארץ אשר בה יפזרו אחינו כסף על כל דבר כבארצנו, בפרט בעירנו ניוארק אשר מדת הפזרונות של אחינו כמעט עברה כל גבול, חשבנו (כה היה חזון לבנו) כי בארץ כזאת ובעיר גדולה כזו אם נעבוד בלי הרף ונשתדל בכל כחותינו לתת לעמנו מכתב-עתי-חדשי לספרות ישראל ולחכמתו אשר גדולי סופרי ישראל וחכמיו באירופא

ואמיריקא, שעשו להם שם עולם בכל מקצועות הספרות, יעניקו לו מטבחר פרי רוחם האדיר, אי אפשר כי למכתב-עתי-חדשי כזה, היחיד בכל ארצות הברית, לא יהיה מחזיקים ותומכים אותו במספר כזה שיוכל להתקיים ולעמוד על בסיס נאמן ויסוד חזק, אף כי עורכו לא יתענג על כל טוב. ונגשנו אל המלאכה בהתלהבות עזימה, בשקידה נפרזה ובצמאון נורא, בכל חום אהבתנו הטהורה לספרותנו האומללה. וקבלנו עלינו באהבה את כל העבודות השונות הנחוצות לעבודת "רידקציון", עבודת עורד ועבודת מוציא לאור, עבודת כותב מכתבים למאות בכל שבוע, עבודת המשלוח לכל אחד מהחותמים ועוד ועוד עבודות שונות, שבכה כל אחת מהן לגזול מעובדה בריות גופא ומנוחת הנפש, ועל כלם העבודה הכבדה והקשה, השפלה והגרועה, עבודה המקצרת ימי עובדה והמקרבת קצו והממיתו בלא עתה. עבודת "קבוצת חותמים". כל מי שלא עסק בהעסק הזה, קבוצת חותמים על מכתב-עתי-עברי פה, ובפרט על מכתב-עתי-חדשי, ושלא יכיר את קהל העברים פה, אשר בטבעם הם מרחנים, סרבנים, דיקנים, מדקדקים איזמים בפרוטה בדבר הנוגע לענינים רוחנים, ובפרט לעניני ספרות—הוא לא יוכל לעשות לו אף ציור קל ומושג קמן כמה מן הצער והיסורים, שפיכת דמים והלבנת פנים, המרח והעמל, השפלות והבזיון, עקת לב ויסורי נפש, כרוך בהעסק ביש הזה; עבודת פרך הנשלחים סיביריאה וסינג סינגה, כפי אשר קראנו בספרים, הם שעשועי ילדים לעומת העבודה הזאת. יש מן האדונים הנכבדים, כאשר באתי לביתו והצעתי לפניו חפצי, ענני בעזות ובקצור נמרץ: "יחא אפל את השפה העבריה וספרותה", ויש מן האדונים ענני בשאלה: "מי אתה, ומה מצבך בחברה, כי תרחיב בנפשך לעשות שערוריה כזאת, להחיות את השפה המתה, אשר כל מנמתנו פה להשכיחה מפי בנינו?" ויש מן האדונים אמר לי, כי מצוה לרדוף את איש כמוני על חפצי להחשיף את עיני בני ישראל בספרים עברים, ויש מן הנכבדים אשר לקח ממני חוברת (אחרי הקידה וההשתחוויה ובקשת סליחה על הפריעי את כבודו מעבודתו, אף כי לא עשה מאומה, כי כן המנהג) לראות אם תמצא הן בעיניו, והביא במספר העלים מהחוברת, ומרד רחבה, גדלה ועביה, ובנתיים סעד לבו בפירות וממתקים וגם קטר מקטרתו בנתת, ואני עומד כל העת לערף שעה ומחצה על רגלי העיפות כעני בפתח, ואחר כן השליף לפני את החוברת כמו שמשליכין עצם לכלב ובקריצות עיניו רצו לי כי אעזב חדרו. ויש מן האדונים הנודעים לנכבדי עירנו שלקח את החוברת והגיד לי בחסרו הרב, כי אבוא אל ביתו בשבוע הבא ביום פלוני ובשעה פלונית ויתן לי תשובה נכונה וברורה אם יבוא על החתום, כי כעת אין דעתו צלולה ואין שעתו פנויה לשפוט וגזור אמר בדבר כזה הצריך ישוב;

וכאשר באתי ביום המיועד ובהשעה המוגבלת, לא מצאתי את ה"מיסטר" בביתו. בקרתיו לערך שמונה או תשע פעמים, פעם בביתו ופעם בבית מסחרו (כי כאשר באתי לביתו הנירו לי בני ביתו כי הנהו בבית מסחרו, וכאשר באתי לבית מסחרו הנירו לי עושי רצונו כי עם האדון נוכל לזכות בדבר ים אך בכיתו) עד אשר חפצי הצליח בידי ומצאתיו בשעה המוצלחת יושב על הקאפע ומקטר מקטרתו, ואז הניר לי בחפזן ובבהלה בשפה בלולה, חצי יהודית וחצי אנגלית, כי טרוד הוא מאד בזו השעה ולא יכל דבר אתי על דבר עניני, ופקד עלי כי אבוא אצו שנית ביום... ובשעה... וכאשר שאלתיו אחר בקשת הסליחה מכבודו אם הראיון ביום... ובשעה... יהיה בביתו או בבית מסחרו, ענה לי כי העניות הטובה עליו עם מעט בזיון ושאת נפש "בבית מסחרו". וכאשר חפצי הצליח בידי למצוא בביתו, כי בשום אופן לא זכיתי לשעת הכשר לדבר אחרו בבית מסחרו, ענה לי בנדנד שחוק צדיק תמים על שפתיו (למאשר חשבתיו את עצמי למראה רחיפת שחוק על שפתי האדון הזה, כי מדרך רוב מיסטרי נויארק לענות עזות אף כי לא בין העשירים חלקם) כי אין בחפצו לבוא על החתום, מפני כי יאהב "מעשיות יפות" וספורי גבורים ממין הירוע המענגים את לב הקורא והמשעשעים את דמיונו "אבל מה לי לעניני מדע וחקירת רובין, פרבשטיין ועוד מיני חקרנים כאלה, המיגיעים את המוח ומצירידים את הלב?" ויש מן האדונים המתימר ל"מלומד" החי חיי ענג ונחת על חשבון הקהל ואשר בסתרי לבו המשחת תקנן שנאה ואכזריות לכל אחיו הפולנים, ואשר להוציא שקל לתמיכת ספרות עמו הוא בעיניו כזורק אבן למרקוליס, ענני כי לא יבוא על החתום על כי אתן מקום לספורים חזיונות ושירים, כי תכלית שנאה ישנא את הסופרים והמשוררים העברים החדשים עם ספוריהם, חזיונותיהם ושיריהם. ויש מן הישרים בעל נפש טהורה קבל את החוברות והניד כי לא יוכל עוד להבטיחני אם יבוא על החתום, אף ישתדל להשיג שותף ואז (תהיה התשועה הנדולה הזאת) יהיה נמנה בין החותמים ואחרי שמונה או עשרה ימים אבוא אליו ואשמע מענה, ואחרי אשר בקרתיו שמונה או עשרה פעמים ענני, כי שכח מרוב טרדותיו להשתדל אודות שותף, כי פה נויארק הננו כחמור למשא (כן שפך לפני מרי לבו). בבקר כאשר אך בליתי לאכול פת שחרית הנני יוצא לפעלי בבית העבודה אשר לי בטרוד העיר (דאן טאון), להשיג על העובדים ואבלה שם כל היום, מלבד איזה רנעים הנני חפשי לסעוד לבי בארוחת הצהרים, ובערב כאשר אשוב לביתי לנוח מעמלי הרב, הנני אוכל עם בני ביתי פת ערבית, ולחליץ עצמותי הנדכאות הנני מוכרח לבלות זמני כל הערב פעם בתיאטרין פעם במוזיאום ופעם בחברת מכירים, על כן שכחתי לדבר עם אחד ממיודעי כי ישתתף עמי בחתימה, בדברים האלה

השיב לי חוברת אחת חסרה וקרועה תחת שלש שלמות שמסרתי לו, כי אמר: בלי ספק חשתעשעו עמהן הילדים השובבים יחיו וקרעו איזה עלים ושתי חוברות אברו. ויש מן אצילי בני ישראל שדפקתי על דלתותיהם ענה לי כי הוא יאהב אמנם את השפה העבריה, אבל לא יחפוץ לגרות מדון עם הגורל'ים, כי כאשר הביא פעם אחת מכתב-עתי עברי אל ביתו השליכו בנותיו את העלה אל שער האשפה כי לא נאה להן כי יראה דושואיש פיפער בביתן. ויש מן הנכבדים ובתוכם רבנים בעדות גדולות אשר היהדות היא להם עץ חיים אשר תומכיו מאושרים, שחקו עלי בשחוקיבון והביטו עלי כעל איש שדעתו מטורפת עליו שראוי לרחם עליו ולמסרו בבית המשוגעים למען לא יהיה מסוכן להחברה, וכאשר באתי כן שבתי ומאומה לא פעלתי בדברי. ויש מן האדונים האלה המתפנחסים בגלוי ועושים מעשי זמרי בסתר (ובתוכם בעלי כובע נבוה המכנים את עצמם בשם Rabbi הנודעים בשנאתם לתמוך כל דבר טוב ומועיל בישראל) פטרו את עצמם מלבוא על החתום באמתלא של צביעות קדושה כי לא יחפצו לתת יד לפושעים ולתמוך בדבר כזה המרבה אפיקורסות בישראל. ויש שאמרו כי הספרות העברית עם שפתה העתיקה הן נגד הפרוגרס והקולטורא החדשה והציוויליזציה בעת החיה. ויש מן הנכבדים והם הרו ב, ובתוכם לחרפת עם ישראל ולבשתו המתמרים לחובבי ציון והעומדים בראש התנועה הזאת, לא חפצו לתמוך במפעלנו מפני הטעם כי טלית שכולה תכלת אינה חייבת בציצית והם יהודים נלהבים ואוהבי אומתם גם בלעדי השפה והספרות. ואם אספרה כמו את כל הנסיונות והבוזיונות שנסתי ושנבוזתי והמכאובים הקשים והיסורים הנוראים העוקצים ודוקרים כמחט בבשר דחי, שהיה לי מהאדונים הנכבדים בחירי בני ישראל והמצוינים שבו בארץ הזאת, ולתאר לכם בפרוטרוט ובפרטית את כל מיני הכונות בני אדם שפלות וגרועות, נפשות נשחתות וגסות, המלוכלכות בכל מדות מגונות, שלמדתי לדעת בשעת קבוצת חותמים—תכלה כל החוברת והם לא יכלו; ואם לב אדם לכם תוכל לה תרו צץ ול ה ת פו צץ לשמען. בכל זאת לא התרפיתי על ידי המעקשים והמכשולים וההחחתיים שהיה לי על כל מדרך כף רגל, לא נחתי ולא שקמתי, סבכתי כל היום חוצות ורחובות לאין מספר עליתי וירדתי מדרגות לאין קץ, חפשתי, בקשתי, דרשתי, תרתי אחרי השרידים היחידים שלבם עוד ער לאהבת שפתינו, כתבתי מכתבים ובקשות למאות לאנשים ידועים ונשואי פנים העומדים בראש היהדות ודואנים לחורבנה; ואף כי הרוב הגדול מהגדולים האלה השיבו לי את החוברות, ורבים מהם לא השיבו לי גם אותן, אך בסגנון פקודת שר צבא עריץ אל אנשי צבאו פקדו עלי במכתביהם הגלויות כי לא אעז להפריעם ממנוחתם בחוברותי ובמכתבי בקשותי, לא

אטרתי נואש עד כי עלתה בידי לאסוף חותמים במספר הנון. וזאת לדעת כי גם אלה האנשים הטובים והישרים שיצאו בחסדם הרב לישועת ספרותנו, ואחרי הבקשות וההפצרות, הכנעה ותחנונים, השפלת הנפש והלבנת פנים הטו און קשבת ובאו על החתום, לא נתנו אף מקצת על חשבון דמי החתימה, אם כי לא באתי לפניהם ריקם ולכלם נתתי את החוברות (מלבד איזה יחידים אנשי לב ששלמו בעת חתימתם ומספרם לא יעלה לחמשה), ובלי ספק, חשבתי, טעמם ונימוקם עמם, ואם ההוצאות רבו (ההדפסה, הנייר, הכריכה היצאת המשלוח יעלו על חיבת אחת לבד יותר ממאה שקלים) אין בכך כלום, וחלילה לי להעז פנים ולהרהר אחרי מדותיהם של הישרים בלכותם אלה ולבקש מהם, כי הם בטרודותיהם המרובות על ידי עסקיהם השונים יעלו זכרון דאגות הוצאותי על לוח לבם, והיה כאשר אך ינחו מכבד מישאם ומעול טרודותיהם יזכרו את חובתם בלי ספק לשלח את המחיר או חלק ממנו, כי הלא גם הם ידעו כי אי אפשר לעורף להתקיים אם לא ישיג לכל הפחות את המניע לו בעד החוברות שכבר הופיעו; ובכל מאמצי כחי הרק השתדלתי, כי לא יכבה „גר המערבי“. ואף בראותי כי גם בעת צאת החוברת השלישית לאור לא התעוררו עוד לחומלה אף חלק קטן מגדולי ישראל ואציליו להוציא מכיסם אף איזה אנורות, גם אז תקותי אמצה את לבי, כי כאשר תופיע החוברת הרביעית, אשר אז לי הצדקה לבקש את המניע לי בעד שלישיית השנה דאלאר אחד, לא תהיה עמלי לריק ויגיעתי לבהלה. והנה שמעו ושומו, הקשיבו והגידו אם נשמע כזאת אף בין עם העומד בטרדנה היותר נמוכה במין אנושי! כל הנסיונות והבזונות, יסורי נפש ויסורי הגוף, דערו עלי בעת קבוצת חותמים, ואשר מעט קט מהן העברתי לפניכם, קוראים יקרים, כאין וכאפס, וכנטף מים נגד ים האוקינוס נחשבו לעומת התמרורים והצרות ששבעתי, עקת לב ושברון רוח, שפיכת דמים והלבנת פנים שסבלתי בעת אשר נהייתי לגובה (קאלעקטאר) לבקש ברחמים את השקל המניע לי. הדבר הזה כבד כי החותם הנחשב לאוהב ספרותנו לא ידע או לא יחפוץ לדעת את חובתו המוסרית לשלח את דמי החתימה להעורך האומלל, שיבזבז את כספו שרכש לו בדמי לבו הנרכא עם כחותיו הרוחניים והגופניים, ושיקריב חייו וחיי בני ביתו למען עמו וספרותו, ואשר אף אם יהיה מאושר בגורלו, ואחרי יגיעה למעלה מכח אנוש, עמל ועבודה ותכאה לאין קץ לא יוכל לחכות מפרי עבודתו אך לחם צר, הדבר הזה אשר לא נראה בין כל העמים והלשונות וגם בין אחינו בשאר הארצות בכל מקום אשר כתבי עת בשפת עבר יצאו לאור, הדבר הזה לבד דיו להכות בהרפה לחיינו ולשימנו ללעג ולשמצה בין העמים, ולאמת משפט סופרנו החכם הר"א בארסוצקי

במאמרו היקר "עם החמר", "נר המערבי" שנה ב' חוברת ג') כי עם החמר אנחנו.

אין לנו כל רגש אהבה לשפתנו, אין לנו אף זיק אחד חמלה להממיתים את עצמם באהלה של ספרותנו, לא יצאנו עוד ידי חובתנו בתור עם החמר בזה, כי נביט בקרת רוח, איר סופרינו וחכמינו יגיעו בלא עתם מרעב ומעני, כי אם גם לבנו לא ינפנו, כמו שמת בנו כל אות, המראה לדעת, כי עוד ניצוץ חיים רוחני בקרבנו, על כי זולת העני בבתינו, וגם השקל האחד המניע להעורך האומלל אשר עליו חכה בכיון עינים זה כמה אחרי הוציאו כספו עד פרוטתו האחרונה, וכמעט כלו כחותיו עד אשר זכה להוציא לאור הד' חוברות, גם את השקל הזה לא תתנו לו גם בעת אשר פניו יחורו ולבו ימס כדונג מרוב בושה, והנהו מוכרח לחזור על הפתחים, תשפירו את נפשו הנהלאה עד שאוק תחתית ובאכזריות ושפלות, עזות ועריצות תקדמו פניו. כאשר הלכתי לגבות את השקל אצל רבים מהחותמים דמיתי כי בין נחשים נושכים וחיות טורפות בדמות אדם הנני. אחד הגיד לי כי ישמח מאד על ראו את פני, כי חפץ להודיעני מכבר על ידי מכתב, כי לא אשלח לו עוד, ובתוך כדי דבורו הוציא ממלתחתו את החוברת ד' והחזירה לי, וכאשר שאלתיו היתכן? הלא אדוני בכבודו ובעצמו בקש ממני כי אשלח לו, ובפירוש הגדתי לו בעת החתימה, כי לא אוכל למכור חוברות בודדות, כי לא הרי מכתב-עתי-חדשי ספרותי (שכמעט רוב הענינים הבאים בו נדפסים בהמשכים, ואם תחסר לי אף חוברת אחת, אז אינן שוות החוברות הנשארות כלום), כהרי מכתב-עתי-ריומי או שבועי, והוא בטובו הבטיחני כי הוא חתום על כל השנה, ואיך יוכל כעת לעבור על דבורו ולחזור מהבטחתו ולהפקיר את דמי? וגם אם נזרה יצאה מלפניו לשטות בי, הלא צריך לכל הפחות להשיב לי גם את החוברות הראשונות. "הג' חוברות הראשונות לא אדע גם אני בעצמי איה הן", ענני. אם כן חייב אתח לשלם לי מחירן! ואם לא מה תעשה לי? ענני בחוצפה. השני הגיד לי כי לא קבל אף חוברת אחת. הלא אנכי בעצמי מסרתים להבידואר ורשמתי בפנקסי את היום והשעה ששלחתן! עזוב את ביתי, הרים קולו ואם לא... השלישי טען: "לא היה דברים מעולם", הוא לא צוני לשלח וממילא לא קבל. הרביעי בשמעו חפצי הרים קול שחוק וצחוק עד כי דמיתי כי כרסו יבקע מרוב צחקו; האם משוגע אתה—קרא בנהמת רוחו כי תטפול עלי שקר כזה, זאת הפעם הראשון שהנני שומע את השם "נר המערבי" ואותך לא ראיתי עוד עד היום. החמישי אמר כי אשוב לי לאשר, אם המקרה נחני לפני איש ישר כמוהו, אשר מטבעו הוא נוח לבריות ושומע בסבלנות יתירה תביעת כל איש, אף אם האיש הזה הוא בן בלי שם, שאינו כדאי לבוא

ארו בדברים ; ואלמלא היתה תכונת רוחו כתכונת רוח כל האמריקנים אז נפץ נלגלתי, על כי בחרתי בדרך כזה ללסטם את הבריות ולבוא לפניהם בתביעות שקר נורא כזה. השישי קרא לרעיתו ולשתי בנותיו כי יבואו להדרו ויראו עד היכן העזות והשחתת המדות בעיר נויארק מניעות, כי איש אשר מעולם לא שבע את שמו ושם מכתב-עתו יעזו מצח להגיד בפה מלא, כי מגיע לו ממני שקר. וכן השביעי, השמיני, התשיעי עד עשרים ואיזה איש שבקרתי ביום הראשון לגבית השקל ; כמעט כלם טענו בסגנון טענות הראשונים, אך באופני דבור שונים וזלזולים משונים, אבל הצד השווה שבהם, שכלם פטרו את עצמם מלשלם מפני הטעם הפשוט, שטענו כי לא קבלו, או להד"מ. ואחדים מהם—בשם מפי מרת נפשי, עת חם לבי בקרבי למראה העזות והעריצות אבירת לב ואכזריות נפש שהרשו להם לעשות אנשים המתיהסים להעם, אשר הספר היה מעולם גאונו והאבה למין אנושי דגלו—הזהירוני כי אם לא אעזוב את הבית יקראו לשוטר (פאליס). ביום השני לא היתה אמנם תהלה לאל מנפת "לא קבלנו", "לא היה דברים מעולם" נתפשטה כל כך במדה נפרזה בין האדונים החותמים הנכבדים, אף אחד אמר, כי יתחרט מאד על מעשהו שעשה בפחותו להבטיחני, כי הוא אחד מהחותמים, ומהיום יצוה עלי כי לא אשלח לו עוד, וכאשר בקשתי את מחיר הארבעה הוברות, פרץ שחוק לענ מפתחי פיו : "האם בעד החוברות שככר נאבדו בידי בני ואנכי בעצמי לא אדע אם קראתי, האם גם בעד החוברות האלה תבקש כסף ? וכמובן שבתו ריסם מבעל הגניון הנפלא הזה, אשר גם נפש ישרה תקנן בו, כאשר באתי. השני (והוא מורה בבית מדרש רבנים אורתודוכסי) טען כי חשב, כי אשלח לו חנם, אבל מעולם לא עתה על דעתו, כי יעלו הרהורים רעים כאלה על לבי, כי הוא ישלם לי (אשרי בית מדרש שמורה בעל הגניון ישר ולב טהור כזה יכהן בו, אנכי האומלל אוציא כספי ואעבוד עבודת פרך ואשפיל נפשי עד שאול תחתית להביא ענן ושעשועים להמורה הנכבד הזה, החי חיי נחת ומנוחה בשכר הגון שיקבל בעד לקחו איזה שעות לשבוע). השלישי והוא רב ודוקטור מכבורות רבני אמריקא ומחלביהם, העומד בראש עדה גדולה ועשירה, אשר שכרו והכנסות רבנותו יביאו לו יותר לשנה אחת מאשר הביאו הכנסותיו לאמו"ר הגאון זצוק"ל בעשרים שנה, (אשר בידוע לכל יודעיו לא היה מקצוע אחת בתורת ישראל וחכמתו שלא ידע כמעט בעל פה, ולא נהנה מעולם הזה אף באצבע קטנה למען יוכל להושיע לכל דך ונרכא אומלל וקשה יום הפונה אליו לעזרה) לא היה בביתו, כפי דברי שפחתו, וצוחני לבוא בשעה ב' אחר הצהרים, וכאשר באתי

בשעה המיוגבלת, הגידה לי שגלתו הדוקטורה כי בעלה הרב הדוקטור טרוד כעת ולא יוכל דבר עם איש ואבוא ביום... בשעה... וכאשר באתי אז אמרה לי הדוקטורה, כי גם היום טרוד הדוקטור מאד ולא אוכל לראות פניו, אך אחרי ההפצרות והבקשות, כי תחום בטוב לבה על עתי היקרה לי ועל הוצאות דרכי שאין בכחי להוציא, ואחרי ההבטחות הנאמנות כי לא אפריעו ממנוחתו ואך רגע אחת אדבר אתו—זכיתי כי נענתה טובת הלב הזאת לבקשתי והודיעה להדוקטור היושב בחדר העליה על ידי הטילפון את שמי וחפצי לראותו ולדבר אתו אך רגע, ותשובתו היתה כי תאמר לי כי איננו בביתו. הרביעי (הוא גם כן רב ודוקטור מן הגדולים, ואף כי צעיר לימים הוא, בכל זאת, הודות לכשרונו הנפלא ושקידתו היתירה יצא כו מוניטין, כי יוכל לקרות בסדר תפלה מנוקד ולבקי מופלג בכל מקצועות ה"לוח" העברי, ואשר הכנסות דרשותיו שיתעננו עליהן מטרונית ערתו יביאו לו יותר מהכנסות כל עורכי כתיבת וחוברי חבורים בשפת עבר), עמד לפני החלון והתענג למראה עיניו, איך אנשים שונים ירצו ויכתו להביא לחטם בויעת אף והוא משכים ומוציא כל טוב התבל מוכן לפניו—נרתע לאחוריו והסתיר פניו במהירות נפלאה בראותו פני, כי ידע הצדיק הזה שממונו הביב לו כגופו, מטרת בואי לבקש את השקל, וכאשר דפקתי על הדלת הופיעה לפני אמו הצדקת ודבריה היו, "בני הרב הדוקטור יהיה איננו בביתו", וכאשר שאלתי: "מתי אוכל לראותו ולדבר אתו איזה רגעים?" היתה תשובתה: "עד תם עשרה שבועות אין תקוה לראותו, כי טרדותי בכל העת הזאת בעניני חקק וערה עצמו משערות ראשו". החמישי רב דוקטור מן האדוקים שבהאדוקים, עשיר מצוין (הודות לחותנו התם, שחפץ לתת בתו לתלמיד חכם בן עניים, ואשר המחצית השנית אמנם עלתה בידו) והוא הנודע בכל העיר לבעל מרה שחורה, הרואה רק רע בבני עמו, וכפרט יש לו מינא על אחיו היהודים הרוסים, שלא ידעו לערוך ערכו הרם, מעת אשר העיר דאנה ועצב בלב בני משפחתו וקרוביו, ושחוק והשתוממות בלב כל יודעי שמו, בחוצפתו היתירה ובסכלותו הנוראה, המראים לדעת כי מוחו רופוס ורוח רע תבעתו בתאותו שלא תתן דמי לו להמנות ל"רב הכולל". אחרי אשר בכל עת שדפקתי על דלתותיו, הגידה לי שפחתו כי איננו בביתו, חכיתי עליו באחד הימים ברחוב מגורו בשעה הקבועה שיבוא לביתו מבית הספר; וכאשר ראיתי מרחוק, כי הוא שב אל ביתו, דמיתי כי הוא לא ראני, והלכתי אחריו לביתו, וגם אז היתה מענת שפחתו כי איננו בביתו. הששי סוחר נכבד ועשיר מופלג, צוני כי אבקר ביום מחר בשעה השלישית אחר הצהרים; וביום מחר הגידה לי שפחתו, כי ה מ י ס ט ר נסע היום לדרך רחוקה לאירופא. השביעי הנודע לדוענטעלמאן מפואר, אשר

בכל דרכיו ותהלוכותיו יאמר לכל כי ממדת האריסטוקרטים יש בו, מען כי חשב שאין משלמין אלא לבסוף השנה, וכאשר בארתי לו, כי אין ביכלתי לחכות עד סוף השנה, כי ההוצאות רבו, ואך את השקל האחד המניע לי בצדק בעד שלישיית השנה שכבר עברה, אך את השקל הזה, אנכי מבקש—ענני: "אם כן, אם לא תוכל לחכות עד סוף השנה, אין לי עסק עם אדונים נכבדים כמוך, ולא אחפין לדעת אותך ואת מכתב־עתך ולך לשלום". השמיני איש נודע למאחד דת והשכלה, מוקיר מסורת אבות ואהב הספרות החדשה, הגיד: "איך אוכל לשלם לך, אם אינני בטיח כי מכתב עתך ישלים שנתו", הלא לא באתי לבקש מאדוני מחיר כל השנה, עניתיו, אך את מחיר ד' חוברות שכבר הופיעו. גם את השקל האחד לא אתן לך, היתה תשובתו השניה, פן יחרל המכתב־עתי לצאת באמצע השנה ואשאר באמצע הענינים, וכידוע מאמרים שלא נגמרו אינם שוה כלום. הלא בהחבורות הארבעה נגמרו כל המאמרים והספורים והשירים, מלבד מאמר אחד, אמרתי בתחנונים, אנכי נודע לכל יודעי שמי לאיש העומד בדבורי, ומדברי הראשונים לא אשוב, היתה תשובתו האחרונה. התשיעי צוה כי אבוא בשבוע הבא ביום ה' בין השעה ג—ד, וכאשר באתי לא מצאתי, וכאשר שאלתי במחילת כבודה את המטרוניתא: "מתי אמצא את האדון בביתו?" ענתה: "ביום ג' שבוע הבא בשעה י"א לפני צהרים". וכאשר באתי להעת המוגבלת, הגידו לי אנשי ביתו כי האדון טרוד כעת ולא אוכל דבר אתו, ועלי לבוא ביום ב' הבא בשעה ט' בערב, וכאשר באתי הרים קולו המשונה עלי "איך תעז לבוא אלי בעת כזאת", ואחרי בקשת הסליחה מכבודו כי לא אשמתי היא אם באתי בהעת שבני ביתו יעדו לי, צוה עלי כי אבוא לבית מסחרו ביום ד' עשרים רגעים אחרי השעה השניה, לא פחות ולא יותר, ואם לא חלילה, כן התרה בי בחסדו, אם לא תבוא אז, אז אין לך לקוות כי תוכל לראות פני בקרוב. שמרתי פקודת האדון בעל נפש עדינה זה ומצאתיו לאשרי ברגע הנכונה יושב ומונה כסף לאלפים, וכמו לא הכירני שאלני: מי אני ומה חפצני? וכאשר הגדתי לו בבושת פנים כי הנני העורך המבקש שקלו, פקד עלי כי אבוא מחר לפנות ערב, כי עתה לא תרשה לו העת לרבר אתי על דבר עסקי. והי ממחרת נתן לי מחצית השקל על החשבון, ומחציתו השניה הבטיחני לתת כאשר ירוח לו ומצב העסקים ייטב, ולא אראה פניו עד כלות ששה ירחים. העשירי נודע בהעיר ליחודי נלהב ולבעל נפש עדינה, אשר אנשים רבים ממעריצי שמו שאלוני פעמים רבות: אם איש היקר הזה פעל מה לטובת נר המערבי? כאשר באתי אצלו מצאתי בביתו מסכת רעים סביב על שלחנו, ומתענגים על כל טוב, ובנותיו מנצחים על העוגב, והוא הולך הנה והנה בחדרו ומקטרתו בפיו, ופניו ועיניו כמו

יעידו, כי לבו ונפשו מלאים ענג ונחת למראה ההוד והשמחה השוררים בביתו, ואהבה וחנינה לכל מין אנושי, שהן תולדות הכרת תודה על חסדי ההשגחה שהרימה אותו מאשפתות, מעני ומרעב, שסבל בלי חמלה בארץ מולדתו, והושיבתהו עם אצילים, שביתם מלא כל טוב. וכאשר ראני עומד בפתח ביתו שאלני בקול עריץ "מה הפצך פה?" וכאשר עניתי בהכנעה חפצי, ענני בחמת ארי טורף ובקול זעקה, אשר הרגיו את המסובים ממנוחתם, בשאלתו "האם הדבר נחוץ כל כך עד כי תפריעני ממנוחתי?" "סלח לי כגדל חסדך, אדוני, כי לא ידעתי כי כבודו טרוד באורחיו", אמרתי בתחנונים ובחרדה, כי פניו העידו בו בזו הרגע כי כל נבלה לא שגבה ממנו, "אם לא תלך מפה כרגע, אז אראך נחת זרועי". הודיתיו בלבי על חסרו כי נתנני לצאת בשלום. הי"א גם כן מבני פחתי הנהנים מזיו הציוויליזציה בידם האחת, ובידם השניה הם מתחממים לאורה של האורתודוכסיה ומסורת אבות, כאשר שמע חפצי צוה עלי לבלי לבל את מוחו, להטריד את נפשו הנתונים ומסורים לדברים יותר נחוצים ונשגבים מדבר נר המערבי, שאינו שוה בעיניו כלום. הלא אדוני הוא חתום עליו והד' חוברות קבל לכנון וכסף רב הוצאתי עליהן! לא אחפוץ לטפל עם נבלה כזו, היתה תשובתו הנפלאה, ואם לא תלך מזה אז אשבור ידיך ורגליך. שמרתי פקודת האדון ולבי היה מלא תודה לה', על כי יצאתי מידי הנמר הזה בשלום. הי"ב עשיר וירא שטים משובח ומפאר בכל העיר, הגיד—כמובן אחרי אשר בקרתיו כמה פעמים—כי כמדומה לו נתן לי מכבר את השקל. "הלא אז הייתי נותן לו כתב קבכה בחתימת שמי", אם אמצא לי עת להפש בין הכתבים ואראה כי כנים דברייך, אתן לך את השקל; ומני אז בקרתי את הירא שמים זה בלי ספק עשרים פעמים ובכל עת אשר מצאתיו היתה תשובתו כי לא חפש עוד בין הכתבים ולא יוכל לדעת אם כנים דברי. הי"ג, הי"ד, ה"ט' יותר ממאה וחמשים איש שבקרתי במשך ג' שכועות ורגלי כמעט מטו, גם אצל זרע קדש אלה לא היה טוב גורלי (מלבד שלשה אנשים שנתנו לי את המחיר בסבר פנים יפות) וכל העת הזאת, אשר בכל יום ויום כתותי רגלי לערך י"ב שעות, אספתי וקבצתי סך הנקו: ט' שקל עם כ"ה סענט. אין בכח עמי הדלה ואין די מלים בשפתי העניה לתאר לפניכם אף אחת מאלף השיחות והמדברות שהיה לי עם הצבור הנכבד הזה, צבור הקוראים כתבי-עמים עברים והבטויים הדוקרים במדקרות חרב ששמעתי, הלגלוג והליצנות, הלעז והלעג, הסרוניות והתואנות, שפיהם היה מלא מהם, בעת עמדי לפניהם בפיק ברכים ובפנים שהשחרו כשולי קדרה, האכזריות והעריצות,

ערמה ומרמה, צביעות ועזות, העוברת כל גבול, שראיתי בעיני מאנשים הנחשבים בעיני מכיריהם ושומעי שמם לרזענטמלמענים וליקירי העם. אך מעשה אחד, אשר אולי לא נשמעה עוד כמוהו אספר לכם, אשר תצלינה אזני כל שומעו ולבו, אם עוד לא נתקשה לאבן יחר ממקומו. ארון אחד מהחותמים הנכבדים, גביר, בעל בית חרשת המעשה מפאר במורד העיר, אשר כשמן הטיב תורס שמו בפי כל יודעיו, אחרי דפקי דלתות ביתו קערך עשר פעמים, ואחרי פטרו אותי בכל פעם בלך ושוב מחר ולמחרתו, הגיד לי פעם אחת, בחפצו להפטור ממני עד עולם, למען לא אחיה לו למזכיר עונו, כי אמנם יחפוץ לתת לי את השקל בעד הד' חוברות (ובפירוש התנה עמי כי לא אשלח לו עוד) למרות צוק העתים והעסקים הרעים, אך יען כי לא יכירני מכבר, לא יוכל לתת אמן בי, ואך אם אתן לו כתב-קבלה על השקל אז יתנו לי; וכאשר נתתי לו שטר קבלה חתום בחתימת ידי, הניחו בצלחתו ותחת השקל היתה תשובתו, כי אין לו כעת וישגח לי עוד בו ביום על ידי הבידואר. עברו איזה שבועות ולא קבלתי, כתבתי לו בדרך כבוד מכתב להזכיר, והאדון המפאר בעל שם טוב הזה לא חנני בתשובתו וחובו עד היום.

כאשר ראיתי כי ההליכה לגבות (קאלעקטין) תוכל להוליכני למקום אשר משם לא אשוב עוד, אמרתי: אשלח להארונים חשבון עם מכתבי בקשה, המעורר לבם בדרך כבוד כי יחוסו עלי בחסדם הרב ויחנוני בהשקל המגיע לי על חשבון דמי החתימה, והנה—לא יאמן כי יוספר—קבלתי במשך ירח מכל החותמים סך שמונה שקל עם חמשים סענט.

וכאשר עברו עוד כמה שבועות וראיתי כי קולי היה כמעט כקול קורא אל עצים ואל אבנים, והחשבון עם מכתבי בקשותי לא הביאו לי אף כסף ההוצאות שהוצאתי עליהם, כתבתי עוד הפעם לכל אחד ואחד מכתב בקשה ותחנונים, בנמוס והכנעה, ברברים היוצאים מעטק לבי הקרוע והמרתח, כי יחוסו על עניי ועל עמלי הרב, ולא יתנוני עוד בחסדם לחכות בעינים כלות, ולכתת רגלי העיפות, שכמעט אין בכחן לעשות את משלחתן. גם הודעתים כי אין בחפצי עוד כי יביאו קרבן כזה להיות חותמים על כל השנה אך ישלחו לי מחיר הארבעה חוברות שאכלו כחותי ודמי ואודה להם על טוב לבם ולא אחיה עליהם למעטסה עוד בהחוברות הבאות. גם אז מהרוב הגדול, מהקהל הנכבד, לא השגתי אף מענה, ואלה אשר השפילו את כבודם הרב לענות לי דקרוני בדבריהם, כבמדקרות חרב ובלי בוששה שפכו חמתם עלי, על כי העזתי פני לשלח להם את החוברות (כמו שלא שאלתי טרם ששלחתי) ומהם שחקו עלי בשחוק

בו, ובעזותם כנוני בשם שקרן, כי מעולם לא ראו ולא שמעו מנר המערבי, ומהם במצח אשה זונה יעזוני, כי אלך לפשוט בגדוד ולא אבקש דרכים כאלה לצבור כסף, ולבוא בטענות ותביעות אל אנשים ישרים; והמעטים (לערך ששה אנשים) ששלחו לי את השקל בצרוף מכתיבהם המשוחים ברעל ובבוז הזהירוני כי לא אשלח להם עוד ואם אעבור על מצותם האשם יהיה תלוי בי (מלבד אחד שדבריו היו בנחת ובברכה על חסדי שהנני עושה עם ספרותנו).

ואם ישתומם הקורא הישר ובשרו תאחז פלצות למקרא הרברים הנוראים והמעשים המרנזים האלה, ולבו יחרד וינוע ממקומו לראות, איך העם הזה שהצטיין מעודו בנדיבות וגדל נפש, באהבת אדם ובכל מדה נכונה, השתובב משובה נצחת ואמרויה, ותחת רחמים, חסד ובושה, יצטיין באכזריות עריצות ועזות, והנהו בן-נאמן להזדים הארורים, שהאפילו את זהר דברי ימינו בכתם שחור, במסרם בעת אשר שלט האדם באדם לרע לו את בני אומתם לשמד לעבדות ולהריגה, ובכאב לבו מאהבת עמו וכבודו יקראני "מגזם" או "שקרן".— לפני הקורא הישר הזה הנני להוכיח כי לא מן המגזימים והמפליגים בפרט מן השקרנים אני, בהראותי לו את המכתבים המכאיבים אשר אולי עוד תבוא עתם להגלות לפני הקהל לחרפת בעליהם, ומהם יוכל להקיש על השאר ולהאמן בספורי אכזריות שספרתי, אשר הנני נכון להגיד בפני הבעלים (חרפת מין אדם) האלה.

והדיוטים כאלה שעלו לגדולה, ועברים נענים בארץ שבים שיצאו מאפלה לאורה, ועניים מדוכאים שבארץ מכורתם לא יכלו להשביע נפשם אף בפת לחם יבש, ופה נתעלו ונתאשרו ונתעשרו, ויחשבו את עצמם לאצילים, וכסף כאין נחשב בעיניהם להשביע את נפשם הנאלחה, השוקקה לכל תאוה ותועבה, תענונות בשרים ותשוקות בהמיות, אנשים כאלה אשר בארץ מולדתם לא העיזו לפתוח פה לפני נכבד מהם, כי ידעו את ערכם הדל—אנשים כאלה ידרכו ברנל נאווה ובעזות יתירה, בחוצפה נמרצה ובעריצות נערצה על איש שיקריב חלבו ודמו חייו וכבודו על מזבח ספרותנו העלובה, ולמען עמו אשר יאהב ולהפקיר כספו; לשפוך טפות דמו האחרונות, להלבין פניו ולשבר את לבו הנרכא, כאין וכאפס בעיניהם.

על נבלה כזאת ומעשי אכזריות כאלה שלא נשמע כמוהן גם בין צוענים, על נבלות ואכזריות כאלה אשר גם לשמען ימס לב אדם, לא נוכל לעבור בשתיקה, רגש הכבוד הנטוע בלב כל איש, אהבת עצמי ואהבת עמי חובעין זאת ממני, וכל מי אשר לא

מת בקרבו הזיק האנושי האחרון ורגש כבוד לעמו
האומלל שהוליד לאסונו בנים כאלה, עוד חי ברוחו, הוא
לא יחשוב לי לחטא אם אפרסם שמות העריצים האלה
ושמות משפחתם (וכמובן אם לא יתנחמו על מעשיהם
הרעים) שעמדו על דם עורך עלוב שנתן לעמו
מכתב־עתי־חדשי לספרות ישראל ולחכמתו אשר כל ספרות תוכל להתנאות בפרי
רוח סופרים מצוינים כאלה העובדים בו, למען יותרו עד דור אחרון
כדראון עולם.

והנה בעת נוראה וחשכה כזאת ובארץ זלילה וסביאה ותענוגי בהמיות
כארצנו, אשר כל איש לבצעו הולך, ולמלאות האותו ירוף, ודברים „כשפה
עבריה“ „ספרות ישראל“, כדברים של מה בכך יחשבו, אשר כל העוסקים בהם
הם כמבלי עולם ונעשו הפקר, וכל מבזיהם ושופכי דמם ומפקירי
כספם לא יאשמו, במקום רשע כזה אשר החוצפה והעריצות וכל מדות נשחתות
מושלות בו ממשלה בלתי מוגבלת, ובעת צרה וצוקה לספרותנו העלובה
ולהמקריבים חייהם בעדה, ולמראה קהל נורא כזה, אשר עזותו, שובכותו
ואכזריות לבו כמעט עברו כל נבוכ— לתנחומים מעט על רוח היאוש
שיתקפנו יחשב לנו החזיון לראות ולהראות על איזה אנשים מצוינים, גדולים
מרככות אחיהם פה, שתמכוני באהבה וכבוד מהם בדבר שפתים ומהם בפעל כפים.
החובב ציון הנאמן, גדל המטיפים הרב הד"ר נוסטאווא נאטטהייל, האיש
הרם אשר בו ישראל יתפאר, השופט המפאר הר"מ זולצברנער. הרב החכם
בן נאמן לעמו הד"ר פאלק ווידאווער, ורבן של הרבנים המחקנים באמריקא,
ראש הקולוניום בסינסינאטי ד"ר יצחק ווייס ואיזה מתלמידיו, וחכמי בית מדרשו,
בפרט החכם המפאר פרופיסור ד"ר אלעזר דייטש. הד"ר ווייס אשר שונאיו
היותר גדולים לא יעזו לחשדהו בשקר ובאהבת התנופה, ובפרט לאיש כמוני,
אשר מה מידונו יקח איש, אף אם ירים מפעלנו לגבהי שחקים, חפץ בכל לבו
להועיל לה„נר המערבי“ וארבע פעמים כתב במכתב עתו „דהי אמריקאן איזר.“
דברים לוהטים ונמרצים, דברים חודרים ומעוררים את בני עמנו בארצות הברית
כי יקומו לתמוך במפעלנו, שהוא תפארת להעם, ושיוכל להביא תועלת רב לחכמת
ישראל, ספרותו ושפתו. ואם קולו האדיר וחזק שהשמיע הארי שבחבורה הזה,
לראבון לבנו ולאסון הספרות העברית, לא מצא די שומעים ועושים, שיבינו

לערוך דבר כזה כערכו הרם, לא נשכה לעולם להיות אסיר-תורה לו על כונתו הרצויה ועל חפצו המהור לעזור לנו, ליסד מקום נאמן ובית מקלט לספרותנו האומללה בארץ החדשה; ודבריו הנשנבים שדבר על "גר המערבי" בכל הם רגשות נפשו המהורה, ועג טובי סופריו וחכמיו במכתב-עתו ובמכתביו אלינו, ושמחתו ששמח בכל עת, שהופיעה חוברת חדשה כלולה בהדרה במאמרי מדע ועיני ספרות—הם כמאה עדים דמי כי הד"ר ווייס אוהב שפתנו ואת העובדים בכרמה אהבה נאמנה ובלתי מזויפת. וכל אלה אשר בעזות מצח ובצביעות חציפה, ובתוכם רבים שפנו אליו לעזרה וקבלו ממנו מתנת ידו בכבוד, ירימו קול בוכים לפני הקהל התם, כי הד"ר ווייס יחפוץ לגרש שפתנו מהסתפח בין בני עמנו, ואין קץ להזלזלים והגדופים שיזלזלו ויגדפו אותו ואת הנוהים אחריו, הם שקרנים וכזבנים ומוציאי דבה שפלים, כי לחרף ולגדף, להלשין ולבזות את הד"ר ווייס וחכמי הקולוניגים שלו לחסידות יתירה יחשב באמריקא. כל מי שפרק מעליו עול הדת וחוקי היהדות ואוהב להיות חיי חפרקות, אבל טובת עיניו הפרטים ועסקי כיסו יבקשו ממנו כי לחסיד ואורתודוכס יחשב בעיני העם, לו יש תחבולה אחת, תחבולה קלה, אם כי אינה נקיה, תחבולה בדוקה ומנוסה, שיצאה לה שם בין החנפים עושי כל תועבה—לשפור קיתון של שופכין, להמטיר מבול של חרפות וגדופים על הד"ר ווייס, ולעוק בכל עת באוני הקהל, "יהודים ויהדות, ד"ר ווייס עליכם", אז ימחה כעב פשעיו וחסיד יחשב ואורתודוכס יאמר לו.

לעומת זה, כאשר שלחתי את החוברות, בצרוף מכתב-בקשה המעורר את כבוד קדושתו כי יבוא על החתום, להקדיש הנערץ בקהל חסידיו אשר אין איש בכל רחבי ארצות חברית שיפון בצדקתו ובאהבתו לעמו ולכל היקר וקדוש לו, הוא הרב שבתי מוראים נ"ע, כבדני בתשובתו הרוממה, שמתחלטה עד סופה יראת שמים וגמירת הלל הגדול עלי, על כי אצא לישועת ספרותנו ושפתנו הקדושה "אשר כל אדם מישראל חייב בכבודם ובתמיכתו בעבודתי בכל יכלתו ובפרט הרבנים והדרשנים, המטיפים והחזנים, מורי הדת ושומרי משמרתה החיים מעמל עמם". אבל הוא, ד"ר מוראים, לדאבון לבו ועגמת נפשו בסבת צוק העתים הרעים, לא יוכל לקמץ מהוצאותיו הגדולות ולהוציא כסף אף על דבר כזה אשר תועלתו רב וקיומו נחוץ, ובכן יסיים בתפלת יהי רצון מלפני אבינו שבשמים כי ירים קרן מזכי ויתנו אחרים, וכולי כולי כולי.

אתם אוהבי עמנו, המתימרים לחובבי ציון אמנו, אשר בכל חום התלהבות

לבכם תחפצו להחיותה ולכנות הרבותיה ולהשיבה לה את בניה, טענת
"האם נופלים אנחנו" שגורה בפיכם בלי הפסק "האם נופלים אנחנו"
תרימו במרום קולכם בלי הרחוק קל של ספק מהעמים הקטנים, היונים, הסרבים,
הארמינים, והבולגרים ועוד עמים קטנים ונפלים, שקמו בעת האחרונה כתחיה?
נופלים ונופלים אנחנו! העמים הקטנים האלה בכל קטנותם ושפלותם
בזבוז כספם, מבחר כחותיהם והקריבו חייהם ועשו כל אשר אך יכלו לעשות
להוציא רעיונם אל הפועל, ומה נחזה בשולמית? בין כנסת ישראל באמריקא?
בין המון המתמרים לחובבים? קול המון דברים ולשון מדברת רמות ונשנבות
אנחנו שומעים, וכל מפעל ומעשה, עבודה וקרבת הראויים באמת
להקרא בשם זה עוד לא ראינו. חברות ואנודות, קבוצים וועדים יוסדו
ויחרסו, הללו נוצצין והללו נובלין, הללו יבראו והללו יאספו, וגם מאלה שיש
להם עוד תקומה, עוד לא ראינו אף עקבות עבודה שיש לה ערך-מה לטובת
הלאם ולתחית רוחו, כל כהם ונבורתם של גבורי החובבים אף בפה, במיטינג,
באספות, בוכוחים, בפלפולים, בדרשות, בהטפות ובשיחות יפות, ובזה הם מרמים
כי יצאו ידי חובת אהבת עמם להוציאו ממצוקותיו. בחוצפה יתירה ועוזת נוראה
קמו לבלרים הדיוטים, לבלרים הרחוקים מכל נמוס, החושבים כי על ידי זאת
ימשכו לבות אותה ציון התמימים, ותחת מסוה "חבת ציון" "עבודת הלאם"
"התאמצות להרימו משפלותו", ימטירו חרפות וגדופים, שקרים ופלטתר על כבוד
גדולי ישראל שאינם ראויים להתיר שרוך נעלם, אשר כלנו חייבים בכבודם, ואין
איש העומד למעלה מן ריבי הכתות והמפלגות, אך האמת נר לרגלו, שלא יודה,
כי הגדולים האלה, בפעולתם לטובת היהדות וחכמתה, יזהירו כוהר הרקיע
בדברי ימי עמנו, בעת אשר ללבקרים נמדים וצבועים כאלה, החפצים לעשות
להם שם טוב ועסק הגון בחוצפתם הנוראה, לא תהיה זכר.

נופלים ונופלים אנחנו! היוני הקטן והשפל, כמו כן הסרבי, הארמיני
והבולגרי לא ישפוך דם עורף מכתב-עתי בשפתו הקדושה
לוי עשהו להפקר אותו ואת גופו רוחו וכספו.

נופלים ונופלים אנחנו! העמים הקטנים האלה לא יתנו את חכמיהם
וסופריהם, הנותנים לו כבוד יותר מעשיריו הנבזים רודפי זמה וכל תועבה, לנוע
ברעב בלי חמלה, כמו שאנחנו נוהגים כמעט בכל מקומות פזורינו, ובפרט
באמריקא, אשר בכל מקום שיש מזון להחמר הגם ותענוגי הגוף תפגוש זרע
קדש: בתיאטראות בבתי זמרה, בבתי שחוק, ובבתי הוללות, ובכל הבתים
והמקומות שהחושים יש להם הנאה מהם, ואין ארץ בתבל אשר הפזרנות על
כל דבר נעשה בין אחינו כמעט לטבע שני כבארצנו, ולכל דבר העומד למעלה

מתענוני החמר הם קמצנים, אכזרים מדקדקים בפרוטה מאין כמוהם, אף כי הדבר הזה הוא דבר הכרחי לכל עם אשר בלעדו במה נחשב הוא.

נופלים ונופלים אנחנו! העמים הקטנים האלה, בשעה שהשתדלו לקום לתחיה, השתמשו בסייפא וספרא, ואנו אשר כמעט לא נשאר לנו מכל קניינו כי אם הספר, נביט על הספרות והסופרים כעל מחלה ודבר אשר שומר נפשו ירחק מהם.

נופלים ונופלים אנחנו! על כי בשעה שהננו חפצים להתנער משפלותנו ולקום לתחיה, בשעה הנדולה והקדושה הזאת אשר ממנה לעתידות חיי עמנו תוצאות, הננו מלוכלכים בדם קנאה ושנאה, וכמעט כל אחד הפץ לבנות לו במה לעצמו, וה"אני" שלו יקר לו מכל כבוד האומה.

נופלים ונופלים אנחנו! על כי (על יהי נכלי נוכים החפצים לעשות עסק במהומות האומה) לא נביט סביבנו, לראות מי הם אוהבינו באמת. הננו נותנים חרב בידי בוגדים החפצים בכל לבם הנשחת להרבות מחלוקות בישראל, פרוד הלבבות, ריב הכתות, לרדוף באף את כל אלה, אשר לא מחשבותם מחשבותיהם, לא מפני כי הדעה יקרה בעיניהם כל כך, עד כי נכונים להחריב בעדה הבל ומלואה, אך מפני השנאה הטמונה מכבר בקרב לבם הערל לאנשי מצותם. והכל לשם שמים לשם "הרעיון הקדוש" לשם "הדעה הרמה", לצוד דגים במים עכורים להטיב עסקיהם על ידי המהומות והמריבות, הקטטה והשנאה, וגם לעשות להם שם בתור פועלים כבירים ולכרות קבר לכבוד שונאיהם. נופלים ונופלים אנחנו! הביטו בנוים השונים יושבי אמריקא וראו כמה כתבי-עתים, ספרים, חוברות בשפת מוכדחם יופיעו ביניהם יום יום! כמה חברות, אגודות לטובת שפתם, ספרותם ולרוח לאומיותם, שמצבם איהן ומעמדם חזק יתקיימו בקרבם, וכסף כאין נחשב בעיניהם לחזקם ולאמצם וכשכללם, וכל זאת יעשו לא ברעם ורעש, ולא בקווי קולות וברקים, אך בנחת ובצנעה. ובינינו? בינינו יתרבו מיום ליום בתי מחול ובתי שחוק, ערבי שעשועים משתה ושמחה, הלולי וחינני על כל צעד, וכל דבר הממית את הרוח ומעדין את הנוף, משחית את הנפש ומענג את הבשר.

החברה האחת שיש לנו, המצוינה מכל המון החברות השונות בארץ הזאת, שחבריה הם רובם מהמצוינים שבמשכילי עמנו בעירנו, שכתבה על דגלה: אהבת השפה והרחבת הספרות, הקירה בדברי ימי עמנו, ודרישה מודעת בכתבי קדשנו, ועוד ועוד דברים יפים ומבטאים נפלאים ומצלצלים, הלוקחים שבי בקסם החן השפוך עליהם, ובסגנונם המושך את לבות התמימים האינם בקיאים בטיב מלאכת הריקלמה האמריקנית; החברה האחת והמצוינה הזאת מה עשתה

מיום הוסדה? מלבד הפולמוס הגדול והמשא מתן המדעי שהיה לה באספת חכמיה, חוקריה, בלשניה, מדקדקיה וסופריה על דבר השם תרננו ש הרעיש עולם בשעתו, מה עשתה מיום הוסדה לטובת חכמת ישראל, ספרותו ותחית רוחו? הן אמנם התרנגול קנה לו שם בדברי הימים והיה מכובד בין רבים מהעמים הקדמונים, ובתוכם עם נאור ומשכיל, עם יון, וקבעו לכבודו חגים ומועדים, והרבר הזה לבד, שהיה מכובד בין עם חכם כהיונים, היו וכדאי להקדיש לכבוד שמו איזה שעות לחקור אחר מקורו וכדרוש אחר תולדתו, אבל היונים הקדמונים, מלבד הכבוד והלבוב שהראו לבעל זמה זה, הקדישו גם עתם, חכם וכספם להרחבת הספרות, וחוקריה וסופריה לא הביטו על ההתעסקות בעניני תרנגול בעל הפעולה היותר רמה ונשגבה, והיותר חשובה ורצויה לטובת עם, שעל ידה הם פטורים לגמרי לעשות ולפעול בעדו עוד דבר מה.

הן אמנם שמענו בימים האחרונים כי קמו האריות שבהחבורה בעלי שם שבה והתעוררו לפעול ולעשות גדולות ונצורות לפי דעתם לטובת עם רוחו וספרותו להוציא לאור קבץ מאמרים הנוגעים לעניני ישראל לדברי ימיו ולחכמתו, אבל כמה מן הצביעות קדושה, עול ועולה בהמטרה היעוואיטית הזאת. החברה הזאת אשר לפי דבריה שהשמיעה בקולי קולות מנמתה להחזיק במעוז ספרותנו ולסעדה ולתמכה כפי יכלתה, לא לבד כי לא קימה את הבטחותיה אף במקצת ועוד לא זכה שום מחבר וסופר, מכתב-עתי ומאסף להשיג מאתה אף תמיכה כל שהיא; החברה הזאת אשר רוב בניה ובתוכם רבים בעל יכלת אף לא יחתמו את ידם על מכתב עתי עברי והמעטים שבם היוצאים מן הכלל אשר השעה שחקה לנו כי יבואו בחסדם הרב על החתום גם הם במחילת כבודם הגדול והרם לא נתנו מאומה על חשבון החתימה (מלבד ארבעה אנשים נכבדים) אף כי נר המערבי מצא הן בעיניהם עד למאד וטובי חכמיה העומדים בראשה יעניקוהו בפרי רוחם; החברה הזאת תאמר באהבתה העזה לספרותנו להפוך בחררת העניים המדוכאים העורכים כתב-יעת בשפת עבר ולהוציא אור מאסף אולי תצליח בידם למשוך להם גם הסונים המעטים, אשר לוא היתה כונתה באמת לטובת הספרות כאשר תאמר, לא תחבולה של פוליטיקים ובעלי ריקלמה אמיריקנית, אז מצאה יותר נכון לפניה לחמוך את אלה כתבי העתים הקימים מכבר ובעליהם ילחמו בעד קיומם בכל מיני עינים קשים ומרים.

נקוה כי כותב דברי הימים לבני ישראל בארצות הברית בדור נולד שיוקיע לעיני השמש שחיתות בני דורנו ותעלולי מעשי תהפוכותיהם, תחת הכבוד שיקוו בני החברה הרוממה הזאת כנחול בהתולדה יניחלים קלון וחרפה ויסרם

בשוט לשונו על קרירות לבם ועל עמדם מרחוק לישועת ספרותנו ועל בואם בלהטים לעור עיני הקהל התם שיאמר עליהם כזה ראיה וקדש.

נופלים ונופלים אנחנו! בין העמים הקטנים האלה לא ימצאו כהני הדת השונאים שפתם והמנדים ספרותם והמביטים על העמלים בהן להרחיבן ולהגדילן כעל שפלים ונבזים שאינם ראויים לדרוך סף ביתם.

נופלים ונופלים אנחנו! אף עם היותר שפל והיותר גרוע לא יפסם כעגלי מרבק מדמי בניו בורים בערים הדיוטים וריקים, אבירי לב הרחוקים מצדקה שונאים עמם ושואטים אותו בכל לבם הערל.

נופלים ונופלים אנחנו! איה עם בתבל שירכיב לראשו וישים לנושאי דגלו הקרוש, אשר עליו הרג זה אלפים שנה בלי חמלה, ואשר כל מצוקי שאול ואבדון, יסורים וענויים שלא שערו שדי שחת, לא יכלו לנזול מחמד עיניו זה, חבר בזגרים, שונאיו בנפש ושונאי כל החביב לו, המתאמצים בכל כחם בשרפת נשמתו, במחיקת צורתו ובשימת קץ לכל מעלותיו ומדותיו.

נופלים ונופלים אנחנו! פטריוטי העמים האלה הם הראשונים לכל דבר טוב ומועיל בעמם; כספם ואונם, כחם ועתם יקדישו לטובת שפתם ולהאדיר ספרותם ורוח לאומיותם, ופטריוטי עמנו חמתימרים לחוכבי ציון ולשומרי שעריה ינעלו הדלת לפני המקריבים נפשם בעד ספרותנו. גם הנחשבים להעומדים בראש התנועה הזאת, המרברים גבוה נבוח על עמם ועל רוחו והחושבים בנאותם כי גדולות ונצורות יעשו וכל ישראל חייבים בכבודם, גם הם נקל להם להוציא כסף למאות על כל דבר מותר והבל משקל אחד לטובת ספרותנו.

האם גדולי העמים הקטנים האלה ירשו להם גם הם לעשות נבלה איומה כזאת, אשר לא נשמע גם בין עמים פראים, נבלה שיש בכחה להשפיקנו עד חבלית ההשפלה ולשימנו מנוד ראש בלאומים? האם טובי העמים האלה וגדוליהם אם יחתמו ידם על מכתב-עתה, לא יחפצו לשלם להעורך האומלל את חמניעו גם אחרי כתבו להם בקשות ותחנונים, וגם אחרי דפקו על דלתותיהם יום אחר יום, שבוע אחר שבוע, יפטירו אותו בלף ושוב, או יסנירו לפניו ביתם, או יצוו לעושי רצונם להגיד לו, כי האדון איננו בכיתו, עד אשר ילאה לשאת כבד טרחו ועמלו ויחדל לבוא אליהם לבקש את חמניעו לו?

האם פלצות לא חאחזנו וכלימה לא תכסה פנינו אם כה ירדנו פלאים ובקרבתנו נמצאו אנשים כאלה שמת בקרבם כל רגש אנושי ולבם הערל לא ינפם על כי גזלת העני בביתם, ולא יסתפקו עוד בזה ודמי החתימה שהם חייבים להעורך לא יחפצו לשלם אך עוד יענו ויונו ויבזו אותו וילאוהו עד כי יוקץ בחייו? ומהאנשים האלה אשר אם נקראם בשם הזה נבזה את השם

„איש“, רבים מהם יושבים על כסא רם ונשא ועמרת הרכנות בראשיהם וממרום עמדתם בבית אלקים ישמיעו קולם על הדת ועל חובות האנושי, על אהבת דע ועל אחות מין האדם, בעת אשר המה במעשיהם יבזו את הדת ורחוקים מכל חובות האדם וכל נבלה לא שנכה מהם.

והאזורים האלה הלוענים לכל ישר וצדק מתעננים ומתעננים על כל טוב, אוכלים שאר עמם ומפנקים את נופם מדמי אחיהם, בעת אשר בני עמנוהיקרים, הנותנים כבוד לנו בחכמתם ובישרם נועים ברעב ואין איש שם על לב.

נופלים ונופלים אנחנו! האם גם בין העמים האלה ירחיב לקרוא לנפשו בשם „פטריוט“ איש אשר שקל אחד יקר וחביב לו מכל כבוד עמו?

ומי הם העומדים בראש תנועה לאומית בין כל עם? אנשים אשר משכמם ומעלה גבוהים הם מכל העם, אנשים שיצטיינו בתפארת מדותיהם, בלבם הבעור באש אהבתם לעמם, בקרבנותיהם שיקריבו לו, במסירת נפשם בעד כל היקר וקדוש לו, בהכרתם אותו הכרה נאמנה וברורה ובבקיאיות עמוקה וחודרת הודרים עד חדרי נפש האומה ויודעים ומרגישים מה נחוץ לקיומו ומה הוא צריך כחוק נפו ולתחית נשמתו.

ואצלנו? גם אנשים אשר לא הצטיינו במאומה לא בחכמתם ולא בישר לבם, ולא לבד כי מעודם לא הרימו את ידם לטובת עמם האומלל, אך כואבי טרף נכונים בכל עת להשביע נפשם הנאלחה מדמי אחיהם המדוכאים; אנשים אשר לא ידעו את עמם ולא הפצו לדעת אותו, ובכל עת צרה ומצוקה התנכרו לו, ויש מהם גם אשר שחקו למשבתיו ובעת אשר נשפך דמו בידי מעניו הצדיקו עליו את הדין; אנשים אשר בכל חפץ לבם הנשחת ינעו למחות את שם ישראל מעל פני האדמה ובלי חמלה השליכו עליו ועל אבותיו חרפות ושקוצים והשתדלו להפיל למשוואות נצה את תורתו וחמדת סגולותיו, וישים קץ לטהרת מדותיו ולכל הקדוש לו; אנשים שאין להם אף ידיעה קלה מחיי אחיהם, רוחם שפתם, ספרותם, קורותיהם ותהלוכותיהם בעבר ובהווה; אנשים הולכי בטל ויושבי קרנות, רופאים בלי חולים, ועורכי דין בלי משפטים, אשר לולא חוננו במדת העזות וההוצפה, הצביעות והערמה להפיח קריה וקהרבות שאון ורעש ולזרוק אבק בעיני הקהל התם שיתן אמון לנבלים כאלה כי הם הפצים באשרו ועובדים לטובתו, כי אז כבר מתו ברעב ובחשך שמם יבוסה—גם בריות קטנות ושלולות כאלה יעיוו לבשת עם ישראל ולחרפתו לעמוד במקום גדולים ולקרוא בשם ציון בעת אשר שבע תועבות בלבם ובעד נזיר ערשים או בעד כבוד מדומה נכונים למכור כבוד עמם.

ולמען לא יהיו דברי בעיני הקורא התם נגד החובבים באמריקא ועל

שנאתם לשפחנו ועל שאטם בכל לבם את העמלים בה, כדברי הזיוני שוא ודמיוני תהו של איש שיש לו מינא בלבו עליהם, ובשנאתו המקלקלת את השורה הוא רואה רק רע בכל מעבדיהם, הנני לספר לפניו מעשה אחד, מכל המון המעשים והמקרים שקרו לי ושעברתי עליהם בשתיקה (מפני כי אז היתה מחברתי לספר גדול רב הכמות שאין בכחי להוציאו לאור מרוב הוצאותיו) ויוכח הקורא כי דברי אלה היוצאים מעמק לבי הם פרי נסיונותי המרים ובזיונותי הנוראים ומכאובי הקשים, ויראה את הצביעות והשקר, שנאה לשפחנו ושאת נפש לספרותנו, בערות ועזות השוררים בין אחינו החובבים בארץ החדשה, שיעזו לשאת שם ציון על שעתם. אחרי אשר בלתי בפני העיר הגדולה, איזה שבועות, ואחרי אשר בעבודה רבה ויסורים עזים והשפלת הנפש לאין קץ מכרתי כל העת הזאת לערך כ"ב עקזמפלארים מהד' חוברות (אל תתפלא קירא על המכפר הקטן הזה, כי בבאלטימורי הציונית שישבתי בה לערך ד' שבועות, לא הגיע הסכום אף למספר כזה), ומהמספר הזה עוד נשאר אחרים חייבים לי את השקל (אין עיר מהעירות האחרות שעברתי בהן להפיץ את הנ"ה שלא נשאר "מחזיקי ספרותנו" חייבים לי את המחיר, ובבאסטאן המשכלת מגיע לי משלשים חותמים מכל אחד את שקלו, ובניו האפען שמכרתי שם מספר כ"ג נשאר ט"ו אנשים חייבים לי, ומכתבים רבים כתבתי לכל אחד כי יחוסו על עמלי וישיבו לי את השקל והם בישר לבם יאטמו אזניהם לקול בקשתי) הציע לפני הרופא הנכבד, בן יקר לעמו הד"ר נ. כי אבקר ביום... את החובבים באספתם, אשר מספרם, כפי ששמעתי, לערך מאה וחמשים והוא יציגני לפניהם ויעוררם לבוא על החתום ויקוה כי לא ישיבו פניו ריקם. ומה השתוממתי לראות כי הד"ר הנכבד תזה החת אשר לעורר את כל אחד או אחרים מבני החברה כי יבואו על החתום, לא הרהיב בנפשו הזכה, בלי ספק מדעתו את הקהל הנכבד הזה ותכונת נפשו הטהורה ואת רוחו שינוח עליו באותה שעה, לבקש מהם קרבנות מחים כאלה, אך הציע לפניהם את אשר עליהם לעשות בתור חובבי ציון, החפצים בתפארת עמם ובחזוק רוח לאומיתו כי יקימו כאיש אחד חברים לתמוך בחסדם את הספרות העברית ואחד מעובדי עבודתה היושב לפניהם ויקברו כלם עקזמפלאר אחד על חשבון החברה וישלמו מאוצרה סך שקל אחד. רעדה אחזתם כשמעו החצעה הזאת, ונשיא החברה איש צעיר לימים בעל בטן רחבה ולחיים עבות. למרות צערו הגדול על שוממות ציון והשתדלותו העזה להקימה לתחייה, ורובה דרובה של בני החבורה, קמו על רגליהם ודברו רתת את הד"ר נ. והראו לדעת במופתים הגיונים כי אין מחובת החובבים לתמוך את הספרות העברית, אך יסודי מפעליה וראשי עבודותיה לטובת ישראל ולהצלחתו הם השקלים הנחוצים לשלח ווינה ולהרבות בפרו פוגנד ה

ולתרחיב את "הרעיון" ולדאוג לרשות עצמו ועוד ועוד פטפוטי מלים המעוררים נעל נפש היפה, ואשר כעין דבריהם אלה הרגלנו לשמוע כמעט מכל הברה באמריקא הנושאת דגל ציון. המהומה והמבוכה, הרעש והסאון, הובוהים והפלפולים שעוררה הצעת הד"ר נ. היו כל כך גדולים ועצומים, כל כך משונים ומאוסים, כל כך בזוים בלי כל מסוה בושה, כל כך טבועים והתומים בחותם קטנות הנפש ושפלות הרוח, עד כי דמיתתי בכל העת שישבתי לפניהם כי בין חברת שונאי ישראל, הרחוקים גם מכל נמוסי בני אדם הנני, שהתחברו ככם לאנודה אחת לעקר ולשבר ולמגר את כל דבר הנחוץ לקיום עמנו ולהביא כליון חרוץ על כל דבר שהיא תפארתו וגאונו.

רק אצל עם אומלל וקשה יום, עם אשר צרותיו הלאוהו, דכאוהו, נולו ממנו גבורתו והחלישו עצבו ומסכו בקרבו מרה שחורה ורוח הכנעה והשפלה לפני כל תקיף ועריץ, בליעל ונוכל; רק אצל עם אומלל כזה יעיוז חלאת מין אדם כאלה לקפוץ ולעמוד בראש תנועה גדולה וקדושה אשר ממנה לתקות עמנו ולעתידותיו תוצאות ולהתימר בשם בוני חרבות ציון ואפוטרופי עמם, ובתחבולותיהם הנמכזות ובנכללי נוכלים הצליחו לכבוש להם קהל נכבד בהעם, אשר בתמימות נפשו יתן יד לחדלי אישים אלה וירכיבום אלופים לראשו, ולבלרים הדיוטים, לבלרים מושבעים, לבלרים הנכונים לעשות כל נבלה בעד ארוחה אחת ויצאים בקולי קולות ומחצצרים בחצוצרות בכתבי העתים להטיל רעש בין הקהלי ולעורר את הצבור, כי פלוני המעורר הגדול הנודע בעוזו אהבתו לעמו ובעבודותיו הגדולות על הרי ציון, לא ירף מפעולותיו הכבירות וכאז כן עתה ינדיל לעשות; ופלוני החובב הנפלא אשר יומם לא ישקוט ובכילה לא ינוח לבו, הציע לפני האספה הרבה שהיתה ביום פלוני ובאוקם פלוני הצעה שאין דוגמתה בכל ההצעות שהציעו המציעים מעת אשר נולד בקרבנו "הרעיון", הצעה שיש בכחה להרים קרן עמנו בכבוד ולתת לו שם בנשים. ופלוני העובד מנעוריו יותר מכחו לשם הדעה הקדושה והשליף נפשו ונפשות בני ביתו ועסקיו וקניניו למענה בידוע, הרעיש לבות שומעיו במדברותיו החוצבים להבות אש קדש בהמיטינג הגדול שלא היה עוד מיטינג כמוהו בכל המיטינגים הרבים והשונים שהיה לנו לשמחתנו ולתפארתנו לטובת "הרעיון הקדוש", ושלקחו חלק בו ראשי עם ישראל וגדוליו, רבניו ומלומדיו, חכמיו וסופריו, עשיריו ואדיריו, נדיביו הנודעים בצדקת פזרונם ואציליו ונשיאי פניו. גם זכינו לראות בהמיטינג הגדול והנפלא הזה—יקרא הלב לבד בהתלהבות עצומה—את אשר לא זכינו לראות עד היום כמעט בכל המיטינגים: נשות חן מאצילי עמנו ועלמות רכות וצעירות לימים מהשרדות העליונות הטעלות על לבבנו וזרון בנות ציון היקרות בימי החושים, גם הן כבדו

את המיטינג באור פניהן, ובקדרת קדש וביראת הרוממות הביטו על פני הדובר המאירים שהלהיב לבותיהן הרכות לטובת עם ישראל ולתפארתו ולאשרו ולהצמחת קרנו ולהרמת "מדינת היהודים"; ולוא—כה יחניף הלבכלר הצבוע את שולחו הדובר—היה לנו עשרה אנשים דואנים לטובתנו ומקריבים חייהם בעד הרעיון הקדוש כהאיש הדגול מרבכה הזה, אז כבר נושענו תשועת עולמים ויהודה וישראל ישב שאנן ושקט תחת תחת נפנו ותחת תאנתו, כי מה חסר לנו—כן יוסיף להביע ולהצריח הלבכלר כיד הצביעות הטובה עליו—עם ישראל, עם עולם, עם עתיק יומין, עם נפלא אשר אין בכל התולדה משלו, אם לא אנשים כמטיפנו הזה אשר להפקיר חייו וכל אשר לו לטובת עמו האהוב לו יותר מאישון עיניו באין בעיניו ובעזו נועם מדברותיו הוא מקיץ נרדמי עמנו, אשר כבר שכחו מקורם ובין המתבלולים נחשבו, ובאהבתו הטהורה והנקיה לעמו מכל שמץ דפי אהבת-עצמו, יקח שבי לבות שומעי דבריו וכמו בקסם יתעורר בהם רוח גבורה נפלאה, רוח המכבים הקדושים ונכונים גם הם למות מות גבורים וקדושים לשם יחוד הרעיון הקדוש.

ואם יתעורר איש אשר לא מת עוד בפרבו הזיק בושה האחרון ועוד לא נשתקע במ"ט שערי טומאה והשחתת המדות כמוהם ויביט על מעשיהם בעינים בהירות וצהירות וברוח בקרת חדה וחודרת יבקר וינתח מעשי תעתועיהם ולהטיהם, אז אין מי מעורכי כתבי עתים שיתן מקום לדבריו אשר כדברי פושע ועוכר עמו יחשבו. ונם כאשר קם סופר אחד והרהיב בנפשו לבקר בכבוד תעלולי אחד הקופצים בראש אם כי גלה דק טפה וכסה טפחיים מיראה, באופן אשר לא היה סבה להעורר לדחות את דבריו ולדונם בנייה, אז לא היה קץ להרעש והסאון להמהומה והמבוכה שעוררה הקורספונדנציה הקטנה הזאת בין בעלי טובותינו הנוטלים עטרה לעצמם. דואנים לטובת עמם וחרדים לשלומם ממינים שונים הניחו מכל עבר ופנה, בעלי כובעות גדולות ונטורי קרתא שנהנים מזיו הרבנות ומכבוד הדוקטורות, נבאים, אפוסטרופסים, מלחכי פינכא המטירו מבול נרופים וחרפות על האיש שהעז פנים להרהר אחרי מדותיו ודבריו של ה"אניטטר" ויעשוהו לגבור הסובל יסורים חנם בעד "דעותיו" ולקדוש המחלל מפשעי עמו שלא יבין להוקיר ערך גדוליו ומטיביו שכל דבריהם ומעשיהם הם לשם שמים ולקדושת הרעיון.

כל איש אוהב עמו לא אהבה מזויפת וצבועה, המלוכלכה במאות פנויות בזויות ובאהבת עצמו נתעבה ונאלחה, כאשר הרגלנו לראות, לחרפת עמנו וכלימתו, אוהבים באלה בנונים שונים וממינים שונים בתעיר הגדולה הזאת; כל

איש אוהב עמו האומלל, אשר פטריוטים חנפים, שיארבו לדמו וחפצים לעשות עסקים טובים בצרת עמם ובתקותו, יסובבוהו ויכתירוהו ויזרו בעיניו אבק חנופה, ומלשינות ודלטוריא והוצאת דבה, פיהם מלא על כל מי שאינו נותן ידו להם ויגד דעתו בלא לב ולב, למרות דעותיהם הם; כל איש אוהב עמו וחפץ בטובתו, לא בטובתו הוא, הוא לא יחשוב לעזות ולחטא ועון את דברי אשר דברתי עד הנה מעמק כבי הקרוע על שבר בת עמי. מחובת כל אוהבי עמו וחפץ בכבודו המיצר בצרתו ושמה בשמחתו, להגיד את אשר יראה בעיניו ובאזניו ישמע. לא זה הוא אוהב עמו המישנו על ברכיו בחנופה כוזבת ובתקות של שקרים יגיד לו תמיד שבחו בפניו, ושירי הלל ושירי גבורים ישיר לו, כי הגדיל ויגדיל לעשות. לא זה הוא האוהב את עמו, אשר בפוליטיקא של נכלי נובלים יעשהו ל"בן שעשועים", ל"קדוש" ו"טהור", אשר אין עולתה בו, ולמענה ומדוכא על ישרו ותומתו, למען לא יביט סביביו, לא יראה עותתו ולא ישים לב לתקן קלקול מעשיו המכוערים, כדי להשביח בזה את עסקיו (עסקי האוהב עמו המזויף); כל איש אוהב עמו מעמק לבו הקרוע על השחתת מדותיו ועל השפלת נפשו בדיוטא התחתונה, הוא לא יתקצף ולא יתרגז על דברינו שדברנו בדמי לבנו, ועל המחזות המרגזות לב אדם, שהצגנו לפני הקוראים. מחובת אוהב עמו וחפץ בהצדקו לקרוא בכי חשך חמס, ולא לעבור בשתיקה על המעשים הנוראים והמחרידים ועל השערוריות הנעשות בין גוי קדוש, והשחתת מדותיו.

היו ימים, והימים האלה עוד זוכרים כלנו, אשר סופרינו ואוהבי עמנו לא התכווצו והתרכזו במרכז אחד, חוג מבטם לא היה קטן וצר, מיוחד ומוגבל. לבותיהם היו פתוחות כפתחו של אולם לשמוע אנחות ישראל בכל תפוצות הגולה, ולקבל כל הצעה טובה ועצה הגונה לישועת עמם האהוב, אבל גם עיניהם היו פקוחות על כל דרכי עמנו בכל שאלה ובכל ענין, לא נחו ולא שקטו, עסקו בשאלות החיים ובשאלות הדת; לא בשאלות החיים ובשאלות הדת ממין הידוע, אף בשאלת החיים להקל משא החיים המרים של אחינו המדוכאים בענים, בהטבת מעצם ובתקון סדרי חייהם המקוקלים ולחנכם חנוך הגון וטוב בלמוד אומניות ועבודות שונות שלא הרגלו בהן עוד אחינו, ולא להביט על המסחר המנועך, (אשר ההרגל בו משנות ראינו רעה נעשה כמעט למבע שני בעמנו, וששלל ממנו כמה תכונות עצמיות ומעלות מוסריות, שהיו נטועים בנו לתפארת) כמעט כעל המקור היחיד, ובשאלת הדת לחבב את הדת על בנינו ועל בנותינו שרובם יאמרו הריים כסונו על כי נודדנו עברים; עסקו בשאלות חנוך הבנים בתם לב, אין מכתבי עתי עברי אשר כמעט עיקר פעולתו על הרי ישראל לא היה חנוך הבנים, אם כי לא פעלו גדולות ונצורות, אבל גם

ההתאמצות וההשתדלות לפעול ולעשות, נותנת כבוד לבעליהם, ובכל מקום שיש הפץ ושאיפה, התאמצות והשתדלות שם יש אות חיים ותקוה להטיב ; הרחיבו שפחנו העבריה ובראו לה קוראים רבים ; העמיקו חקר בחכמת ישראל והגדילו ספרותנו בכמה מקצועות ; העמידו לנס להתנוסס את מדות בני ישראל והרימו קולם בכח וצעקו מרה על יציאת צעירינו וצעירותינו לתרבות רעה, ועל הפריצות וחלול כל קדש שיתגנבו במחננו ; פקחו עין על עניני העדה הפרועים לשמצה והביאום במשפט, לא נשאו פני איש בדבר הנוגע לטובת עם, לא חסו על תקיף וגדול, עשיר ועריץ. ועתה מה נחזה בשולמית ? רובי סופרינו ואוהבי עמנו בארצות הברית כמעט כלם התרכזו אך במרכז אחד. אין שואל שאלות החנוך הפרוע לשמצה ; בבנינו הנולדים פה כמעט לא נראה עקבות מדות בני ישראל ; הקטנים הם ריקים מידיעת הדת, מתולדות עמם ומדרך ארץ ; כפראים יסובבו חוצות העיר ורחובותיה והנם מוכנים להכות בלי חמלה כל יהודי שיש לו "וויסקי" (זקן) ולעפרו בעפר ולהשליך עליו אבנים, ועיני אבותיהם רואות ושמחים שזכו להוליד כלי חמדה כאלה, והגדולים כל ידיעתם ומחשבתם בהלכות "פיק-ניק" "באלל" "תיאטר" והלכות נשים.

ועל פתח מי החטא הנורא הזה רובץ ובראש מי האשם תלוי, כי בנינו כה הישחיתו דרכם ולהרוח האדיר והטהור רוח ישראל סבא כמעט אין זכר, אם לא בראש הנחשבים לקברניטי האומה ורבי חובליה !! אין די מלים בהשפחה להביע כמו את רגשות הצער והבוז, החרפה והכאב לראות כי לבות רועינו רועי ישראל נתקשה לאבן. נשמתם צדורה בצרור כספם, רוחם צף בים תענוגות ותאות והזיק אהבה וחמלה האחרון לעמם ולרוחו כבוד וחפץ קיומו מת בקרבם. עה דור אחרון ישאר שמם לחרפה ולדראון על הביטם בקרת-רוח איף בעדתם הדואגת לפנקם ולפטמם במדה נדושה, בהעדה היותר גדולה בתבל (כן תרבה) עדת נויארק. אין בית ספר עברי אחד מתוקן ומסודר כהלכתו לתינוקות של בית רבן אשר חכמינו הקדמונים בסגנונם המליצי אמרו "אין העולם מתקיים אלא בהבל פיהו", ונודע לתהלה פתגם נבור אשכנז וגאון חילה, מולטקי ; הוא היה אומר : "המורה בבית הספר למתחילים נצח את האויב" בהשרישו בלכותיהן הרכות עמוק עמוק אהבה וכבוד לאין קץ לעם מולדתם וחפץ נמרץ לשפוך דמם כמים בעד טובו ואשרו ; אין בית ספר אחד מתוקן ומשוכלל שנוכל לקות ממנו כי הבנים שיחנכו בו לא יהיו בנים סוררים ומורים ובוגדים בעמם ושאימים

אותו בכל לבם הנשחת ותורתם המעטה שלקחו בו תקיים בידם וידעו לכל הפחות לקרא מעט בשפת עמם ודעת דברי ימיו וערך גדל מפעליו בהתולדה לא יהיה מזור להם.

אין עוסק בשאלת החיים להקל משא החיים המרים של אחינו האומללים, כמעט בכל יום נקרא בכתבי העתים כי פלוני היהודי או היהודיה בעצם תומם בעוד כחם אתם אבדו את עצמם לדעת מאין מקור להחיות נפשם.

אין עוסק בשאלת הנשים. בנותינו בנות ישראל, אחיותינו העבריות שהיו למשל ולמזפת לסמל התם והקדושה בכל העמים והלשונות במדותיהן הטהורות, בהצנע לכתן ובכבישת יצרן שאין רוגמתן, ינורו לבשת במספר רב כזה—כפי אשר קראנו בכתבי העתים—אשר אין בכל עיר ומדינה. והדבר הזה הסרת צניעות בנות ישראל והנזרן לבשת קשה לנו כחורבן האומה ומדאיב נפש אוהב עמו באמת ומעציבו לא פחות מפזרה בין העמים.

אין עוסק בהרחבת שפתנו וספרותנו לברא לה קהל הגון, קהל שכל אחד מבניה יחשוב לו לחובה להוציא על ספרותו איזה שקלים לשנה; קהל שיכבד ולא יבזה, יהיה ולא ימית את העוסקים בהרחבת ספרותו ושכלולה, ולא להביט עליהם בגאווה וגדל לב, כעל בריות שפלות, אשר מותר לכל פוחז וריק לרמוס עליהם בלי חמלה, כי כל זמן שלא תהיה לנו קהל שיספיק בכבוד צרכי סופרינו המעטים אין לנו הזכות להקרא בשם בני עם הספר.

אין דואג דאגות עתידות היהדות ושכחות התורה. היש מופת יותר חזק ואות יותר נאמן כי עומם בקרבנו כל נצוץ אהבה להיהדות ותפארתה ונאונה היא חכמתה, כי אין לנו בית מקלט אחד לתורת ישראל ודעת ספרותו אשר מורים חכמים שהמיתו את עצמם באהלה של תורה וחכמת עמם שיצאה להם מוניטין בידיעותיהם הכבירות ובפרי רוחם האדיר, שישמיעו בו את תורתם לתלמידים הגונים שתקוה נשקפה לנו מהם בכשרונותיהם הטובות אם יקשיבו בו קה יתפתחו וישתלמו ברבות הימים וימלאו מקום הוריהם לתפארת עמם ולתועלת חכמתו, בעוד אשר כעת חכם שמת אין לנו תמורתו ובעודם בחיים לא יוכלו להפיץ מעינותיהם במדה מרובה מפני כי אין להם בית שישפיעו בו מטובם לשומעי לקחם.

וחקהל הזה שיחסר לו כמעט כל הנחוץ לכל עם שראוי להקרא בשם עם איננו חסר כי אם לעמוד ברשות עצמו?

שימו ידכם על לבכם ותנו תורה: אם קהל כזה אשר בכל דרכיו או סדרים ותהפוכות, אם קהל כזה השונא ומבזה כל דבר רם ונעלה שכל עם

שדפק לאומיותו עוד דופק בקרבנו—יתפאר בו ; אם קהל כזה המבוה דתו באופן מחריד כזה שירכיב לראשה שומרי שעריה רועי רוח אכזרים וערוצים, שפלים ונבזים, רחוקים מכל תרבות ודרך ארץ, זוללים וסובאים ורודפי תענוגות בלי גבול וקצב, אשר—אם נשתמש במליצת אחד הסופרים—”לוא ידעה הארץ והבינה כי משחיתים כאלה ירמסו עליה כי אז חלה ורגזה ממקומה” ; אם קהל כזה שנעקר ושהשרש מלבו כל רגש אהבה וכבוד לשפתו, ספרותו וחכמתו, חנינה וחמלה לגדוליו, חכמיו וסופריו, ולעשוק השקל המגיע להמשתדל בהרחבת ספרותו ובשכלולה, שרכש לו ביסורים נוראים ובמכאובים קשים, הוא בעיניו דבר קטן וקל הערך, שאינו ראוי לשום אליו לב ; אם קהל כזה המתחיל לבנות מן הנג בעת אשר לא התחיל עוד לדעת את הא”ב וראשית למודים ויסודי הלאום הנחוץ לבנינו שנקלטו במוחו ודמו של כל עם אף היותר קטן, רחוקים זורים לו ; אם קהל כזה שאין לו בעולמו אך את החמר הגס, ובכל מקום אשר יפנה יבקש אך תועלת גופו והנאתו ; אם קהל כזה יש לו הזכות לעמוד בשורת אחת עם אחינו הישרים, היהודים הרדים עם עמם ועם כל קדשי לאומיותו הם נאמנים, היהודים יושבי רוסיא, אוסטריא ורומניה ושאר ארצות החובבים האמתים, אנשי לב ובעלי נפש, בני תרבות ואנשי נמוס ולבקש גם הוא “ארץ”, “מדינה”, “רשות עצמו”, וכהיות נמנה בין העמים הנאורים???

תקוני טעיות.

דף	5	שורה	יו	יעדים	צ"ל	וועדים
"	6	"	א	גושן	"	גוש
"	6	"	ל	ומדרגה	"	למדרגה
"	7	"	ט	הנגשים	"	הנעשים
"	7	"	יה	תמעורר	"	המעורר
"	10	"	ט	העניות	"	העניות
"	10	"	יב	למאשר	"	ולמאשר
"	11	"	כ	שנסתי	"	שנסיתי
"	11	"	כא	דחי	"	דחי
"	16	"	לג	מנצחים	"	מנצחות
"	17	"	יג	להטריד	"	ולהטריד
"	24	"	וט	בעל	"	בעלי
"	32	"	ג	יהיה	"	יהיו

B

56

756.